

HUDOBNÝ ŽIVOT

28. X. 1974
Roč. VI.
2. - Kčs

20

BHS

Bratislavské hudobné slávnosti 1974, nad ktorými prevzala záštitu vláda SSR, sa začali v sobotu 5. októbra t. r. úvodným ceremoniálom v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca. Na slávnostnom otvorení X. ročníka sa zúčastnil člen Predsedníctva OV KSS, vedúci tajomník MV KSS v Bratislave G. Šlapka, vedúci oddelenia kultúry KSS M. Hruškovíc, primátor Bratislavy L. Martinák a ďalší hostia. Na prvom obrázku — námestník ministra kultúry SSR — Oliver Rácz pri otváracom prejave. Popredným predstaviteľom kultúrneho, politického a hudobného života v SSR odovzdal minister kultúry CSR Milan Klusák medailu B. Smetanu, vydanú k Roku českej hudby. Na obrázku — minister kultúry CSR M. Klusák (vľavo) odovzdáva pamätnú medailu primátorovi Bratislavy L. Martinákovi. Tretia snímka predstavuje akt odovzdávania cien ZSS, o ktorých podrobne píšeme na proej strane tohto čísla. Na zábere je prof. E. Suchoň, ktorý odovzdáva cenu zasl. umelcovi D. Kardošovi.

Dva týždne hudobných slávností sa medzitým skončili, no vrátíme sa ku nim už v budúcom čísle HŽ. Posledný deň festivalu bol rovnako slávnostný ako ten prvý. K jeho jedinečnosti prispeli aj účinkujúci umelci — o. i. organista David Pizarro, sólista SF Peter Toperczer, ktorý mal 20. októbra t. r. klavírny recitál z diel Schumanna, Chopina, Čikera a Ravela, balet SND s Chačaturjanovým dielom Gajané a orchester SE, ktorý pod taktovkou Zdenka Kóšlera uviedol premiéru symfonickej suity A. Moyzesa Vetry na horách, op. 71, Prokofievov II. klavírny koncert g mol, op. 18 s americkým pianistom Shurom Cherkasským a Čajkovského VI symfóniu h mol, op. 74 — Pate-tickú. Snímky: ČSTK

Dvadsať rokov SLOVENSKÉHO HUDOBNÉHO FONDU

„... Slovenský hudobný fond je organizáciou, ktorej činnosť sa spája s takmer všetkými slovenskými hudobnými inštitúciami, s hudobným životom doma i v zahraničí. Týmto spojitom je základné poslanie fondu: všetkými silami podporovať slovenské socialistické hudobné umenie v jeho tvorivej, interpretačnej a realizačnej podobe. Slovenský hudobný fond je významnou kultúrno-politickou inštitúciou a nositeľom požiadaviek a propagátorom zásad kultúrnej politiky komunistickej strany medzi tvorivými pracovníkmi v hudobnej oblasti. S týmto poslaním Slovenský hudobný fond pred 20 rokmi vznikol a dnes, pri okrúhlym výročí, s uspokojením konštatujeme, že si toto poslanie plní.“

(Z pozdravného listu ministra kultúry SSR, M. Váňa)

Takmer pred 30-timi rokmi, po oslobodení našej vlasti slávnou Sovietskou armádou, len čo obnova vojnou narušeného štátu dostatočne pokročila a upevnila sa aj socialistická orientácia kultúrnej oblasti, začalo sa s vytváraním uceleného systému pre stimulovanie, pozitívne kultúrno-politické ovplyvňovanie i pre najúčinnejšiu motiváciu rozvoja hudobnej tvorby a muzikologickej činnosti a neskôr aj práce koncertných umelcov. Zákomom z roku 1953 vznikli predpoklady pre zriadenie Slovenského hu-

tenciách zákona, ktorým socialistická spoločnosť vyjadřila svoj záujem na optimálnom rozvoji umenia a svoju povinnosť, vytvárať pre tento rozvoj nevyhnutné materiálne podmienky a stimuly. Slovenský hudobný fond vykonával veľký a závažný kus práce, tvoril súčasť všetkých závažných tvorivých činov na hudobnom poli. Napríklad rozvoj slovenskej opernej tvorby, ktorá dosiahla výrazný medzinárodný ohlas, je priamo podmienený aktívnou podporou a spolupracou Slovenského hudobného fondu. To isté platí o súčasnej symfonickej a komornej, ale aj inštruktívnej i populárnej hudbe.

Spoločenský význam si získali ceny Slovenského hudobného fondu, udeľované od roku 1963. Cenu Jána Levoslava Bellu môžu získať súčasní autori symfonickej a dramatickej tvorby, cenu Mikuláša Schneidra-Trnavského autori komornej, vokálnej a inštruktívnej tvorby, cenu Fríca Kafendu významní interpreti, ceny sa udeľujú i muzikológom a autorom z oblasti opery, muzikálu a populárnej hudby. Medzi nositeľmi cien SHF sú najvýznamnejšie osobnosti súčasnej slovenskej hudobnej kultúry, predstavitelia všetkých generácií i žánrov.

SHF má za úlohu i zapožičanie orchestrálnych materiálov slovenských skladieb a zabezpečuje získavanie takýchto materiálov zo zahraničia pre potreby slovenských hudobných telies.

Vo svojej činnosti sa SHF predovšetkým zameriava na vytváranie priaznivých podmienok pre tvorivú činnosť skladateľov, muzikológov a koncertných umelcov s osobitným zreteľom na stimulovanie takej tvorby, ktorá v intenciách kultúrno-politického programu socialistickej spoločnosti rozvíja progresívne umelecké hodnoty a vedecké poznatky. Takúto tvorivú činnosť materiálne podporujeme a súčasne zabezpečujeme pre jej spoločenské uplatnenie potrebné predpoklady. Hlavným (predpokladom) kritériom podpornéj činnosti bola a je umelecká, resp. vedecká hodnota diela a jeho očakávaný spoločenský ohlas.

Pri podpore skladateľskej tvorby využíva SHF najmä obdennávkou nových diel, tvorivé štipendia, odmeny za hotové skladby, skladateľské sťažky a pod. Veľmi dôležitou formou podpory kompozičnej práce je (Pokračovanie na 3. str.)

Riaditeľ SHF Alojz Štuška.
Snímka: A. Šmotlák

CENY ZVÄZU SLOVENSKÝCH SKLADATEĽOV ZA ROK 1973

Zasl. umelec prof. Dezider Kardoš, laureát Státnej ceny Klementa Gottwalda za skladbu Partita pre 12 sláčikových nástrojov, op. 43.

Bohumil Trnečka za angažované diela: V mene človeka, Pieseň ani nie festivalová, Chlieb, Jesenná balada z hôr a najmä za skladbu Vysoko nad mestom, s prihladením na životné jubileum.

MUDr. Ferdinand Klinda, laureát Státnej ceny Klementa Gottwalda za vynikajúcu interpretáciu Symfonickej fantázie na B-A-C-H pre organ, sláčikový orchester a bicie nástroje od národného umelca Eugena Suchoňa, a to na významných domácich pódioch a na Festivale československej tvorby v ZSSR r. 1973.

PhDr. Zdenko Nováček, CSC., nositeľ Radu práce za súbor prác z oblasti robotníckej hudobnej kultúry na Slovensku a za práce z oblasti hudobných dejín Bratislavy, s prihladením na životné jubileum.

CENY SLOVENSKÉHO HUDOBNÉHO FONDU ZA ROK 1973

CENA JÁNA LEVOSLAVA BELLU — skladateľ, zasl. umelec prof. Andrej Očenáš, nositeľ Radu práce a laureát Státnej ceny Klementa Gottwalda za klavírnu sonátu Zvon, venovanú hrdinom SNP padlým pri Tokajku.

CENA MIKULÁŠA SCHNEIDRA-TRNAVSKÉHO — skladateľ, zasl. umelec prof. dr. Oto Ferenczy, laureát Státnej ceny Klementa Gottwalda za Tri poézie S. Čičpačova pre mezosoprán a klavír, venované 30. výročiu SNP.

CENA ZA TANECNÚ A SANSÓNOVO TVORBU —

skladateľ Pavol Zelenay, za víťaznú pieseň Bratislavskej lýry 1974 — Zem pamätá, s prihladením na tvorbu spoločensky angažovaných piesní v poslednom období.

CENA ZA MARX-LENINSKÚ HUDOBNÚ KRITIKU A ZA HUDOBNOVEDNÉ DIELO — dr. Soňa Burlasová, CSC., za priekopnícku prácu o ohlase Slovenského národného povstania v ľudovej piesni — „Partizánske a odbojové piesne“ — s prihladením na prácu „Ľudové balady z Horehronia“ a „Banické piesne zo Žakaroviec“.

CENA FRICA KAFENDU — sólistka opery SND Magda Hajóssyová, za vynikajúcu koncertnú činnosť v uplynulom sezóne, s prihladením na vytvorenie postavy Sophie v opere nár. umelca Jána Čikera Hra o láske a smrti.

O úspechoch školy a o skladateľskej tvorbe

Počas prázdnin ste sa zúčastnili — s mládežníckym orchestrom EŠU na ul. Obrancov mieru — medzinárodného mládežníckeho hudobného festivalu v Holandsku. Môžete nás poinformovať o tejto zahraničnej ceste?

— Ešte predtým bol náš komorný súbor v Berlíne, kde na slávnostnom koncerte Musikschule, Berlin — Friedrichshain účinkoval pri príležitosti 25. výročia založenia tejto školy. Predviedli tam husľové kvarteto, ktoré som napísal na počesť 30. výročia SNP pre našu mládež a ktoré dostalo mimoriadnu cenu na súťaži EŠU v tomto roku. Náš mládežnícky orchestr sa minulého roku veľmi úspešne zúčastnil festivalu v Belgicku a teraz v Holandsku, kde absolvoval 4 koncerty. Festivalové vystúpenie bolo porotou hodnotené veľmi kladne. Celá akcia je v meste Purmerend a koná sa každý štvrtý rok. Na festivale sa neudeľujú ceny, ale len akési „dobrodružstvá“. Tohto roku tu bolo 30 súborov zo 16 krajín. Dominovali dychové a fanfárové súbory. Náš orchestr bol zo Slovenska prvý a — myslím — reprezentoval nás veľmi čestne. Festival má nadšené obecenstvo, ktoré denne naplňuje do posledného miesta športovú halu, kde sa zmesť až 2500 poslucháčov. Nadšené obecenstvo odmeňuje výkony súborov búrlivým aplauzom. Festivalová kancelária zadefuje súbory na účinkovanie aj do iných miest. A tak náš ensemble koncertoval i v Assendelfe a v Amsterdame. Celková úroveň festivalu bola na výške — zvlášť u dychových orchestrov. Nesmieme zabúdať, že v týchto súboroch účinkujú deti od 10 rokov.

Pracujete aj s komorným orchestrom hudobných pedagógov EŠU — COLLEGIUM MUSICUM POSONIENSE.

— Tento orchestr plní úlohy estetickú výchovu doma, ale i v zahraničí. Tohto roku — v rámci osláv jubilej českej hudby — účinkoval na rôznych oslavách a výmenných koncertoch. Opäť hostil COLLEGIUM MUSICUM z Eisenachu pod vedením znamenitého pedagóga a organizátora Wilhelma Luttera. Náš orchestr muzikoval pre 1500 študentov v NDR a na koncerte priateľstva v historickom divadielku v Gothe (Bendovo pôsobisko). Sprievodné slovo mal známy generálny hudobný riaditeľ Fritz Müller, ktorý má vrelý vzťah k slovenskej kultúre. Náš orchestr sprevádzal v Bratislave aj talentovanú 12-ročnú violončelistku Ute Wiesenhütterovú z Gothy, ktorá sa stala absolútnou víťazkou na medzinárodnej súťaži v Ústí nad Orlicí v tomto roku.

Patrite k angažovaným slovenským skladateľom a organizátorom. Mohli by ste povedať stručnú bilanciu vašej poslednej činnosti?

— Činnosť našej školy a jej učiteľov je skutočne bohatá. Je tu však i veľa organizačnej práce. A tak na vlastnú tvorbu zostáva veľmi málo času. Napriek tomu som napísal 5. symfóniu, ktorá dostala poprednú cenu (pozn. red. — 2. cenu v kategórii symfonických diel, pri-

Július Kowalski

čom 1. cena nebola udelená) v súťaži CHF a SHF. Dielo uviedli na hudobných festivaloch v Piešťanoch a v Trenčianskych Tepliciach. Naštudovala ho SF z Košíc pod výborným vedením B. Režucha. Vzápätí mi odpovedal predseda MsNV v Piešťanoch — Viliam Herman — Cenu mesta Piešťan za r. 1974 — za 4. sláčikové kvarteto a orchestrálnu predohru „Buffonesca piccola“. Skladby uvedú na festivale v budúcom roku. SF predvedie v tejto sezóne Koncert pre kvarteto a symfonický orchestr, ktorý som napísal pri príležitosti 25. jubilea SF. Štátny symfonický orchestr v Gothe (NDR) uzavrel so mnou zmluvu na skomponovanie symfonickej skladby pri príležitosti 30. výročia víťazstva nad fašizmom. Dielo uvedú v r. 1975 v Gothe a v iných mestách NDR.

Čo pripravujete ako riaditeľ školy, dirigent orchestrov a skladateľ pre najbližšie mesiace?

— Radi by sme pripravili dôstojné podujatia v rámci osláv 30. výročia oslobodenia. Kulmináčnym bodom budú 3 podujatia našich žiakov a študentov, ako aj družobných škôl z Krakova a Eisenachu, ďalej účasť na tradičnom stretnutí česko-slovenských EŠU, ktoré bude v Prahe za účasti zástupcov z Brna, z Ostravy, z Bratislavy, z Košíc, zo Zvolena a z Prahy. S COLLEGIUM MUSICUM POSONIENSE pripravíme niekoľko koncertov z diel skladateľov socialistických štátov na počesť 30. výročia oslobodenia našej vlasti a osobne dokončím komornú skladbu pre študentov bratislavského Konzervatória pri príležitosti toho istého jubilea.

Dramaturgické plány Štátneho divadla v Brne nadväzujú na Rok českej hudby, 90. výročie existencie stáleho českého divadla v Brne, oslavy 30. výročia SNP ako aj 30. výročie oslobodenia našej vlasti. Rok českej hudby má — okrem určených premiér a zvláštnych predstavení — tri vrcholy: mimoriadneho dosahu. V jání to bola celoštátna prehliadka českej súčasnej opernej a baletnej tvorby, koncom septembra a začiatkom októbra účasť na medzinárodnom hudobnom festivale Česká hudba a oslava 90. výročia stáleho českého divadla v Brne, ktoré budú koncom novembra a začiatkom decembra a vyvrcholia prehliadkou umeleckej tvorby brnianskych divadiel. V decembri očakávame pohostinské vystúpenie operného súboru SND. K výročiu VOSR sa ráta s premiérou baletu Arama Chačaturiana — Spartakus. Hlavné úsilie dramaturgie smeruje k 30. výročiu oslobodenia našej vlasti. Operný súbor zaradil do svojho plánu naštudovanie Prokofievovej opery Vojna a mier a pôvodnej novinky od českého skladateľa Otomara Mácha — Panychida za statočných. Balet uvedie jeden večer z diel súčasných českých autorov — s tematikou oslobodzovacieho boja

Pestré plány

našho ľudu. Spevohra zase pripravuje pôvodnú českú novinku Babylon-ská veža.

Operný súbor uvedie v tejto sezóne celkovo 5 nových inscenácií. V rámci brnianskeho festivalu reprezentoval premiérou Janáčkovu operu Z mŕtveho domu. Toto dielo — spolu so Smetanovou Libušou a Bendovým jaskynovým dielom Walder — predstavovalo vrcholné tvorivé činy českej opery v troch historických etapách. Do konca kalendárneho roku naštuduje teleso ešte divácky vďačného Dona Carllosa od G. Verdiho. K 30. výročiu oslobodenia (okrem Máchovho hudobno-dramatického diela, inšpirovaného udalosťami okolo atentátu na Heydricha) uvedie súbor ešte Prokofievovu Vojnu a mier a Hubičku od B. Smetanu. Miniopera SD v Brne po Bendovom singspiele naštuduje komornú operu I. Hurníka — Diogenes. Táto hudobno-dramatická hračka bude uvádzaná vo vestibule Janáčkovho divadla — spolu s Bergovým Odyseom a Eufri-dom pred bránami Ty-mén. Z minulej sezóny

prejde do dramaturgického plánu opera B. Martinů — Cim žijú ľudia. Predzvestou jubilejnej 90. sezóny v spevohernom súbore bola už pred prázdninami československá premiéra sovietskeho musicalu A. Kolkeru Hazardná hra. V tejto sezóne sa naštuduje Tylova Fidlolačka — 21. decembra uplynú 140 rokov od prvého uvedenia tejto frašky a tým aj od prvého verejného zaznenia piesne, ktorá sa stala súčasťou našej štátnej hymny. Veľa nedorozumenia vzniklo okolo titulu — Apropó, čo robí Andule? Dielo vyzerá na konvenčnú javiskovú prácu z čias prvej republiky. V skutočnosti je to opera, ktorá vznikla ako opozícia voči gýčovitej opere svojej doby. Československou premiérou bude musical Ano, ano — od dvojice T. Jones — H. Schmidt. Bude to večer plný piesní, rytmu, humoru a trošky sentimentu. Ctiteľov klasickej opery iste uspokojí Čardášová princezná, na inscenáciu ktorej čakajú v Brne už 30 rokov. Moderné rytmy zaznejú počas československej premiéry musicalu V. Zahradníka, A. Macnera a Z. Barborku — Babylon-ská veža. Ctiteľia Karla Valdaufa uvidia novú operu tohto autora — Nazdar, otec.

PETRA HEERENOVÁ

Balet SND v zahraničí

Sólisti Gabriela Záhradníková, Viera Kolárová, Ján Hatama a Jurij Pačolovič Plavník účinkovali s veľkým úspechom v Drážďanoch — na stretnutí primátorov európskych metropolí. Ich duet i sólové variácie zaujali natoľko, že sa vrátili s ponukou ďalších pohostinských vystúpení.

Na slávnostný, v poradi už siedmy medzinárodný konkurz vo Varne poslalo Ministerstvo kultúry SSR — spolu s vedením SND — dvoch z mladšej kategórie sólistov — Vieru Kolárovú a Mikuláša Vojteku — ktorých experti, aj náročné publikum ohodnotili veľmi priaznivo. Spomínaní umelci zaznamenali počas prípravného obdobia markantný umelecký rast. I do budúcnosti navrhuje vedenie SND, vyslať na súťaže tohto druhu viac mladých adeptov.

Na čom pracujete?

... Ivan Parík, skladateľ, odborný asistent VSMU:

Za posledného dva a pol roka som sa venoval kompozičnej práci menej, ako bolo mojim zvykom. Z tvorby tohto obdobia by som azda spomenul zborovú skladbu

„Zabíli Janka“ na text slovenskej ľudovej balady, Sonátu pre hoboj sólo, ktorú na vlnajších BHS uviedol Jozef Hanušovský. V Experimentálnom štúdiu Československého rozhlasu som začiatkom leta tohto roku dokončil elektroakustickú kompozíciu „Sonata partoralis ‘44“, ktorú som venoval 30. výročiu Slovenského národného

povstania. Rozpracovanú mám Sonátu pre klarinet sólo, ako ďalšiu z otvoreného cyklu skladieb pre sólové nástroje. Zberám skice k väčšej orchestrálnnej skladbe, o ktorej však je ešte predčasné hovoriť. Momentálne venujem najväčšiu pozornosť štúdiu teoretickej literatúry a príprave prednášok na VSMU.

-mm-

ŠKOLA A HUDBA

Najvýznamnejšou udalosťou roku 1975 bude 30. výročie víťazstva nad nemeckým fašizmom. Pri tejto príležitosti vychádzajú v ZSSR pozoruhodné zborníky.

V edícii vokálno-masovej literatúry obsahuje zborník „Ubránili sme jar“ 45 najvýznamnejších piesní z Veľkej vlasteneckej vojny s klavírnym sprievodom, v darčekovom vydaní. Zborník „Piesne v mramore“ obsahuje piesne, vzťahujúce sa k pamätníkom. V edícii koncertno-pedagogickej literatúry vychádza pod názvom „Nedospievané piesne“ zborník autorov, ktorí padli v rokoch vojny. Zborník „Prisaháme v mene vlasti“ (určený školským zborom) obsahuje piesne sovietskych skladateľov o hrdinoch, ktorých činy žijú v srdci ľudu. Pre amatérske i profesionálne dychovky je určený zborník „Piesne Veľkej vlasteneckej vojny“ (obsahuje Pieseň o Dnepri a i.).

Novinkou bude publikácia Danileviča „Sovietska hudba o V. I. Leninovi“, v ktorej autor sleduje rozvoj leninského témy v sovietskej hudbe od dvadsiatych rokov, po diela napísané k 100. výročiu narodenia V. I.

Lenina. Autor sa dotýka aj niektorých najdôležitejších otázok umenia socialistického realizmu.

V edícii „Školská knižnica“ vychádza monografia o P. I. Čajkovskom a v edícii „Knižka pre mládež“ populárna monografia „J. Haydn“.

Veľmi dobrou informatívnu pomôckou, určenou žiakom hudobných škôl a učilišť, mladým

O sovietskej hudobnej literatúre II.

mládežníkom hudby, účastníkom záujmovej umeleckej činnosti bude „Krátky hudobný slovník pre študentov“. Výjde už tretíkrát. Obsahuje hudobno-teoretické termíny, životopisy skladateľov a interpretov, informácie o hudobných nástrojoch, historické fakty o divadlách, koncertných organizáciách, hudobných kolektívoch, popisy hudobných diel.

Vyššie uvedenému okruhu záujemcov, ale i špecialistom je určená „Ročenka pamätných hudobných dátumov a udalostí na rok 1976“.

Aj vo vydavateľstve „Sovetskij kompozitor“ vychádza bo-

hatý materiál, ktorý možno využiť i v školskej i mimoškolskej hudobnej výchove. V prvom rade je to päť spevníkov rôzneho tematického zamerania (piesne turistické, o láske, žartovné a i.). Detským poslucháčom a interpretom sú určené tri kantáty na slová známych básnikov. „Roznfarebná knižka“ S. Maršaka bola hudobne stvárnená skladateľom Leviti-

nom. Pre detský zbor a recitátora je určená kantáta G. Plotničenka „Leninská vatra“. Známe verše Majakovského „Čím budem?“ zhudobnil skladateľ Tumaňan.

V edícii autorských zborníkov vychádza pre deti a mládež 13 zaujímavých titulov piesní a zborov: Prekvapujúci svet. Pozdravujeme Ťa, deň, Lesná balada, Ruské obrazy, Spievajú pionierske poľnice, Na výstave detských kresieb, Obrazy mojej vlasti, Piesne lystrín, Prvý september, Detské piesne. Piesne z detských televíznych a rozhlasových hier, Zvoní zvonček.

Edícia zborníkov a metodických príručiek prináša 9 titulov. Detom predškolského veku sú určené tri tituly, dva zborníky sú venované mestským speváckym zborom. Z ostávajúcich kníh tejto edície je zaujímavý zborník „Spev v škole“, určený pre mimotriednu hudobnú činnosť. Výber materiálu je orientovaný tak, aby piesne, zborové tance mohli

skrášliť programy tematických večerov, školských slávností ap. Zborník má dve časti: „Hudba detských sviatkov a dátum červeného kalendára“ a „Hudba v pionierskom tábore“. Každý diel obsahuje metodické rady. Zborník je určený učiteľom, ktorí môžu ako hudobný nástroj použiť len akordeón.

Edícia „Húsatka“ pokračuje vydaním 39.—46. zväzku, ktoré obsahujú populárne detské piesne, hry, tance, inscenácie rozprávok určené deťom predškolského veku. Zborníky sú farebne ilustrované, obsahujú aj veľa veršov, hádaniek, vtipov, prísloví a pod.

Ďalej vychádza 5. zväzok edície „Piesne — obrázky“. V týchto zväzkoch sa deti predškolského a mladšieho školského veku stretávajú s obľúbenými hrdinami televíznych rozprávok a poviedok, filmov a iných relácií.

V edícii „Repertoár detských a mládežníckych zborov“ je plánované vydať 6.—8. zväzok. Tieto publikácie sú dobrou pomôckou pre pedagógov, rešpektuje sa v nich metodika vyučovania spevu vo všeobecno-vzdelávacích školách, pionierskych domoch, v záujmovej umeleckej činnosti a i. Na zostavovaní zborníkov spolupracujú zbornajstri popredných detských speváckych zborov ZSSR.

Pre žiakov I.—X. ročníka všeobecnovzdelávacej školy je určená edícia „Školské roky“. Vychádzajú v nej populárne piesne sovietskych skladateľov, piesne z filmov, divadelných predstavení, z vysielania rozhlasu a televízie. Vychádza už 36.—39. zväzok edície.

B. VARGIC

Pozn. red.: Dokončenie článku priniesieme v budúcom čísle HŽ.

Komorný orchester Štátnej kapely z Weimaru.

Prišiel do Brna na tradičný jesenný festival, ktorý sa každý rok nesie pod iným tematickým heslom, znamená vojsť do okruhu srdečných a do vecí osobne zainteresovaných ľudí. Samozrejme, že väčšie festivaly dnes nemôžu mať tento „takmer rodinný“ ráz, no každému návštevníkovi dobre padne, že je ešte mesto, podujatie, cyklus koncertov, výstav, zasadnutí, kde cítiť nie len osobný kontakt s takmer každým účastníkom, ale vidieť i ústrednú kmeľovskú postavu (bez ohľadu na vek), ktorá doslova hýbe festivalom. V danom prípade je to PhDr. Rudolf Pečman, CSc., generálny tajomník festivalu, o. i. aj zostavovateľ veľmi reprezentatívneho zborníka *MUSICA BOHEMICA* (v minulosti vyšiel pod inými ideovými heslami), kde okrem programov a profilov účinkujúcich umelcov je i niekoľko teoretických štúdií v ruskej, anglickej a nemeckej mutácii. Zborník je súčasne programom, jeho perfektné grafické, výtvarné, fotografické vybavenie na kriedovom papieri z neho robia pomôcku a pamiatku.

Desať festivalových dní v Brne bolo teda tohto roku venovaných jubileom Roku českej hudby. Nielen domáci interpreti, ale aj zahraničné súbory a sólisti si považovali za povinnosť uviesť vo svojom programe diela českých majstrov. Dramaturgia bola obrátená smerom k 18. a 19. storočiu a prostredníctvom Janáčka, Nováka, Suka, Foerstra, Martinu, Dobíša a ďalších skladateľov — aj k odkazu českej hudby 20. storočia. Myslí si, že tento ročník brnianskeho podujatia mohol byť veľmi atraktívny najmä pre zahraničných hostí. Počuli v autentickom podaní celý rad zaujímavých kompozícií, ktoré im bližšie poodhalili vývoj toho, čo knižne nazývame „konzervatórium Európy“. Ak ideme do zahraničia, vždy nás — okrem špecifik podujatia — interesuje spoznávanie tamjšieho autorského a interpretačného zázemia. Brno dalo tento cieľ priamo programovo

Pavel Štěpán.

do svojho emblému — a myslím, že neprehralo; do budúcnosti skôr získalo zvýšeným záujmom o skutočnú križovátku stredo-európskeho i slovanského snaženia, akým toto mesto oddávna bolo a je...

Čo nás v Brne zaujalo? Bol to recitál basistu **Richarda Nováka** (klavírny sprievod **Cyril Klimeš**), ktorý so skutočným pochopením pre štýl komorného spevu predniesol málo známe „Písne na básně J. W. Goetha“ od **Václava Jana Tomáška**, **Novákov „Eroticon, op. 46“**, **Křičkové Severní noci** a **Písne nového Werthera** od brnianskeho skladateľa **Josefa Berga**. Najmä **Eroticon** bol pre mnohých objavením dionýzovského sveta Novákovy hudby, sveta, ktorý ďalej odkryl aj pianista **Pavel Štěpán** v „Sonáte erotike“, o ktorej Karel Hoffmeister napísal: „**Vedúcou náladou sonáty je mužný vzor — je to sonáta heroická v pravom význame tohto slova — a slovenská každým tónom...**“ No isté je, že v tomto diele zaznievajú aj tóny pravého „zbojníckeho“ veselí — najmä prostredníctvom zvýraznenej rytmickej stránky diela. Recitál Pavla Štěpána patrila k najsilnejším zážitkom tých dní, ktoré som strávil v Brne. Nielen pre

zostavu programu, v ktorom dominovalo našťudovanie výberu Tomáškových, romantizmus predznamenaťajúcich Eklog a Sukov cyklus „Životem a snem, op. 30“... Štěpán predstavuje typ tvorivého umelca, ktorý netuší po vonkajšom oslňujúcom efekte, nie je virtuózom veľkých večerov, ale básnikom, mysliteľom, hlbavým človekom. Za každým klavírnym „kúskom“ je plné ponorenie sa do sveta autora, odovzdanie sa mu, bez uprednostňovania nepochybne jedinečnej techniky interpreta. Iba zrelý človek môže byť taký múdry a odovzdaný odkazu umelcov.

Celkom odlišný výpovedný ambitus priniesli do Brna **Pražskí madrigalisti** s **Miroslavom Venhodom**. Okrem náročných Madrigalov od **B. Martinu**, vychádzajúcich jednak z ľudovej poézie, jednak z tradície renesančnej hudby v modernom

S Janáčkom sme sa stretli na festivale i na koncerte brnianskej **Štátnej filharmónie**. Austrálsko-anglický dirigent **Charles Mackerras** s ňou našťudoval okrem „Tarasa Buľbu“ aj pôvodnú predohru k opere Jej pastorkyňa, zvanú „Zlrlivost“. Okrem toho **Josef Suk** interpretoval s jemu vlastným poctivým a muzikantsky živým záinterovaním „I. koncert pre husle a orchester“ od **B. Martinu** a sólistkou „Sonáty pre sláčiky, klavír, dychové kvinteto a tympány“ od **Václava Dobíša** bola výborná, temperamentom a istotou vládnúca klaviristka **Mirka Pokorná**. Bol to úctyplný hold zahraničného dirigenta českej hudby. Mimochodom — Mackerras je jej od daným propagátorom aj mimo našej vlasti.

TERÉZIA URSINOVÁ

★ ★ ★

maru. Arménskemu súboru viac konvenovali pomalé, lyrické partie, ktoré členovia súboru zahrli kultivovane, s citlivosťou pre melodické obľúbky. Dominantou tvorilo vystúpenie mladého sovietskeho huslistu, nosisťa II. ceny z tohtoročnej Čajkovského súťaže v Moskve — **Rubena Aragoňana**, ktorý svojím fascinujúcim prejavom vytvoril atmosféru napätia, vyúsťujúcu v búrlivý aplauz. Plastičnosť kantilény, zmysel pre spevnosť i technická zdatnosť hráča, vitalita, miestami až dravosť sú hlavnými devízami tejto vychádzajúcej hviezdy sovietskeho husťového umenia. Dôkazom toho boli jeho umelecké kreácie v **Arli** pre husle a sláčikový orchester od **G. G. Galina** a v **Concertine** pre husle a sláčiky, op. 14, č. 1 od **V. J. Sebalina**. Orchester sa zaskvel najmä v **Préludiu a scherze** od **D. Šostakoviča**, ktoré zahrli so zdravým muzikantským elánom a perfektným technickým prejavom.

Veľkým zážitkom bola i návšteva Litomyšle, kde — v rozkošnom divadelku z 18. storočia — zaznela spevohra „Ope-

V embléme — česká hudba

„martinůvskom“ videní zazneli „Tri responsoria pro Hebdomada Sancta“ od **Jana Dismasa Zelenku** (1679–1745) a Bratislavčanom už známa **Pragensia** od **Petra Ebena**. Najmä posledné dielo uchvátilo poslucháčov rovnováhou myšlienky (ktorá vyznieva v presvedčení, že ani bohatstvo, ani dlhý vek nedokážu zaručiť človeku šťastie), formy (štyri časti diela sú inšpirované textami starých alchymistických receptúr), obsadenia (okrem sóla komorného zboru je využitý aj bohatý inštrumentár súčasných a historických nástrojov) a korešpondovania so zvukovo-opojným kompozičným snažením viacerých súčasných skladateľov, z ktorých najmä tí slovanskí prinášajú do hudby citovú vrúcnosť a nefalšovanosť výpovede.

Že súčasná generácia českých autorov má na čo nadväzovať, dokázal opäť večer s **Janáčkom**. Snáď najgeniálnejší český autor zaznel z javiska ŠD v Brne prostredníctvom svojho operného epiógu „**Z mŕtveho domu**“. Kuriozitou je, že dielo po prvý raz v histórii zaznelo v pôvodnom finále, možno bezpečnejšom, než je oslavný „zbor o slobodienke“, no realistickejšom — vzhľadom na tému a prostredie, v ktorom sa odohrávajú príbehy Dostojevského hrdinov. Réžiu predstavenia má **Václav Vězník**, orchestračno-vokálny aparát rozozvučal sýtmymi farbami **Václav Nosek**. Samozrejme, Vězník bohato využíva technické možnosti moderného Janáčkovho divadla — no napriek tomu je jeho inscenácia vrúcnejšia, individualizovanejšia, menej štylizovaná, než napríklad pražská, v ktorej dominuje symbol, na úkor — aspoň niekedy — jedinca, rozprávajúceho prostredníctvom hudby svoj krutý osud. Tento „ľudský“ princíp si treba cenit v novej podobe Janáčkovy poslednej operi najviac.

Dňa 27. septembra t. r. vystúpil v Brne — na festivale *Musica Bohemia* — **Komorný orchester Štátnej kapely vo Weimare** s dirigentom **Lotharom Seyfarthom**. Na koncerte bol i minister kultúry ČSR doc. dr. Milan Klusák, CSc., a jeho námestník Otakar Holan. Program bol zostavený z diel českých predklasických autorov. Zaujali brilantne a technicky perfektne zahrnými **Symfóniami Josefa Myslivečka**, **Jana Václava a Františka Xavera Richtera**. Decentný prejav a snaha o čo najadekvátnejší prejav Bendovej hudby zaujali u čembalistu **Gerharda Kaufeldta** v **Koncerte** h mol pre čembalo a orchester od **J. A. Bendu**. Flautista **Werner Tast** zahrli s nemeckou presnosťou, mäkkým, čistým a štýlovým výrazom **Koncert** e mol pre flautu a orchester od **Františka Bendu**. I keď miestami sme mali pocit trochu strohého, razantného prejavu nemeckých umelcov, čo sa najviac prejavilo v pomalých častiach, zdravý muzikantský entuziazmus a celková umelecká výpoveď týchto interpretov sú obdivuhodné.

Ďalším komorným súborom podobného typu, ale slovanského čítania bol **Štátny komorný súbor Arménskej SSR** s dirigentom **Zare Saakijancom**, ktorý sme medziťm počuli i v Bratislave. V prvej polovici brnianskeho koncertu znela opäť hudba starých českých autorov: **Karla Kohouta**, **Jiřího Antonína Bendu** a **Josefa Myslivečka**. Kým úvodná **Symfónia C dur** (K. Kohout), bola značne ovplyvnená nervozitou — pre posunutie začiatku koncertu, v Bendovom **Koncerte** pre čembalo a orchester **G dur** prejavil dirigent veľký zmysel a cit pre mieru orchestračného sprievodu čembala, na ktorom hrala sólovú part **Aide Saakijancová**. V **Sinfonii Es dur** od Myslivečka sme zase mohli porovnávať toto dielo s interpretáciou Štátnej kapely z Wei-

Charles Mackerras.

ra bohemica de camino a cementariis luride aedificato; ceu pugna inter patren familias et murarios“ od barokového moravského kantora a skladateľa **Karla Loosa**. Veľkú zásluhu na úspešnom oživení tohto diela majú **Pražskí madrigalisti** s dirigentom **Miroslavom Venhodom**, ktorý viedol predstavenie v súlade s dobovou praxou — od čembala. Veľmi citlivá muzikantská duša umeleckého vedúceho dirigenta i realizátora desiatok diel hudobnej minulosti — **M. Venhodu** — opäť dokázala vzácny zmysel pre mieru, estetický vkus a nuansovania detailov. O vkusné režížné stvárnenie sa zaslúžil **Ing. Josef Platz**, výtvarná spolupráca mala arch. **Jaroslava Mrázovú**, sólistami boli **M. Jirglová**, **J. Tománek**, **V. Doležal**, **V. Vinnický** a hudobné našťudovanie realizovali členovia komornej skupiny **Pražských madrigalistov**. Podobných diel hudobnej minulosti sú desiatky — nielen v Čechách, ale i na Slovensku. Chýba však osobnosť, ktorá by ich znovu oživila a vrátila pred tváre poslucháča.

E. ČARSKÁ

Kolokvium

V rámci jesenných hudobných festivalov v Brne je tradične poriadané každoročné hudobno-vedné kolokvium s medzinárodnou účasťou. Jeho poriadateľmi sú — pod vedením prof. Jiřího Vysloužila, CSc., vedúceho Katedry vied o umení FF Univerzity J. E. Purkyně v Brne — **Medzinárodný hudobný festival**, spomínaná katedra v Brne, Ústav teórie a vedy umenia ČSAV v Prahe a Umenovedný ústav SAV v Bratislave.

Kolokvium je pevnou súčasťou festivalu a jeho tematika vychádza zo zamerania samotného podujatia, ktoré je prísne tematicky špecializované. Tohtoročný IX. ročník festivalu bol — v rámci Roku českej hudby — venovaný výlučne českej hudbe, a tak aj téma kolokvia, ktoré bolo 30. septembra — 2. októbra t. r., znelo: „Česká hudba. Problémy a metódy hudobnej historiografie“. Tematika bola rozdelená v podstate na tri okruhy: historiografické reflexie českej hudby v diele zakladajúcich osobností českej a európskej hudobnej vedy, aktuálne problémy hudobnej historiografie národných kultúr, ako aj predmet a metódy hudobnej historiografie.

J. Vysloužil sa v obširnom úvodnom referáte „Česká národná hudba“ zamýšľal nad obsahom pojmov „český“ a „ná-

rodný“, nad problémami spojenými s českou hudbou 19. storočia — či už ide o jej časové ohraničenie, alebo existencné predpoklady, ako i nad umeleckou podstatou a významom českej hudby 19. storočia. Podnetné referáty priniesli mnohí ďalší muzikológovia. Spomenime napr. **Druskina** zo Sovietskeho zväzu, **H. A. Brockhaus**, **P. Güllkeho**, **H. Grüssa**, **S. Köhlera**, **J. Mainku** a ďalších z **NDR**, **H. H. Eggerbrechta**, **C. Dahlhaus** a z **NSR**, českých muzikológov a estetikov: **M. K. Černého**, **S. Šabouka**, **R. Pečmana**, **J. Fukača**, **T. Strakovú**, **J. Střitického** a ďalších. Slovenská muzikológia prispela na kolokvium referátmi **J. Kresánka**, **O. Elscheka**, **R. Rybáča**, **L. Balovej** a **V. Žitnej**.

V centre pozornosti boli referáty s obecnou problematikou a aj záverečná diskusia smerovala k dvom ústredným témam: k otázke periodizácie dejín hudby, ktorá bola dost protikladne nastolená vo viacerých príspevkoch a k problematike hudobného myslenia, kde sa muzikológovia i rozdielných názorov zhodli v tom, že hudobná veda má pri riešení tohto problému ešte veľké rezervy v návaznosti na psychológiu.

Keby sme chceli sumarizovať výsledky kolokvia, prinášom by bolo zistenie, že oboznámilo zahraničných účastníkov s existenciou vysokej európskej úrovne českej muzikológie minulých desaťročí, ako ju reprezentovali **Otakar Hostinský**, **Zdeněk Nejedlý** a **Vladimír Helfert**. Ok-

Pražskí madrigalisti.

rem muzikológov socialistických krajín bola zastúpená i muzikológia západnej Európy, ale výlučne progresívne orientovanými vedcami, čím bola daná možnosť otvorenej konfrontácie určitých metodologických a ideologických diferencii. Zvlášť treba vyzdvihnúť, že oproti predchádzajúcemu kolokviu získalo na váhe marxistické slovo teórie. Práve západonemeckí muzikológovia sa museli

vážne zamyslieť nad ideologickými otázkami a marxistickou argumentáciou.

Záverečná diskusia k problému hudobného myslenia anticipovala budúce kolokvium, ktorého predmetom by malo byť hudobné dielo, ako teoretický a filozofický základ hodnotenia súčasnej hudby — v návaznosti na festival súčasnej hudby.

V. ŽITNÝ

Spomienky na F. Babuška

(1905—1954)

Moje intenzívnejšie styky so skladateľom Františkom Babuškom sa začali v r. 1951, kedy sa mi skladateľ viackrát zveril so svojimi kompozičnými plánmi. Niekoľkokrát sme sa stretli v jeho vtedajšom byte. Babušek sa potreboval niekomu priateľsky „vypovedať“, hľadal historika, ktorý by hlbšie prenikol do jeho skladateľskej cesty a pravdepodobne i retušoval niektoré mylné názory, ktoré sa o ňom šírili. V niekoľkohodinových rozhovoroch sa vracal k „chúlostivým“ otázkam — napríklad, či dobre pozná slovenskú ľudovú pieseň a vie ju umelecky štýlovo rozvíjať, alebo ju len štylizuje, ďalej k otázkam čo ho naučil Josef Suk v Prahe i k problémom, ako sa z orchestrálného hráča stal rozhladeným a pohotovým dirigentom. Pri jednom z týchto stretnutí sme rozprávali o slovenskej poézii, ktorá by sa mohla zhudobniť. Babušek prejavil záujem o báseň, ktorá by vyzdvihovala pozitívnu koncepciu života, ale súčasne odsudzovala vojnu a iné brutality života. On, nesmierne jemný, miestami až decentne plachý človek vyslovoval svoje predstavy s takým citom, ako keby hovoril o najmenejšej lyrike života. Pre jeho naturál bolo príznačné, že aj o najdramatickejších záležitostiach v živote a v umení hovoril s akousi vrodenuou zdržanlivosťou. Človek mohol mať obavy, ako si poradí tento skladateľ s dramatickým textom. Odporúčal

som mu vtedy báseň Viliama Turčányho, na ktorú neskôr napísal kantátu Pieseň života.

Na jeseň r. 1951 mi rozprával Babušek, ako pokračuje práca na kompozícii a v posledných dňoch decembra mal už celú skladbu napísanú. Nebolo jeho zvykom robiť si vo pred reklamu a chváliť to, čo neodoznalo „naživo“ počas koncertu. Preto nad novou partitúrou iba vysvetľoval niektoré detaily a komentoval ich. Vždy však s nápadnou zdržanlivosťou, ktorá kontrastovala s dramaticčnosťou hudby, vypínajúc sa v tejto kantáte k silne patetickým vrcholom. Zvlášť sa zastavil nad miestom, kde znamenite použil bicie nástroje a so zvláštnym zaujatom rozprával o partiách, v ktorých vystupoval do popredia ženský zbor. Na stretnutí som sa uznanlivo vyslovil o druhej časti. Babušek sa vrátil k tejto hudbe a pokúsil sa o akúsi časovú chronológiu, v ktorej by dokázal, že korene tejto časti idú až k Sukovi. Neubránil som sa malej pripomienke, že niektorým kritikom bude pravdepodobne vadí hudobná ilustrativnosť niektorých miest. I na to mal svoju teóriu. Hovoril, že prísne vychádza z obsahu textu a v hudbe hľadá ekvivalent k tomu, čo vyjadruje báseň. Keď počul 23. mája 1952 kantátu Pieseň života, nemohol sa zbaviť nesmierného vzrušenia. Hovoril po koncerte v akýchsi skratkách — raz o tej, raz o inej časti. Priatelia

čítali, že Babušek skladateľský talent prehovoril s nesmiernou intenzitou, že skladateľ tu odokryl schopnosti dramatické, ktoré mu predtým viaceri hudobníci odopierali.

Takmer paralelne sa púšťal i do druhej skladby, ktorej vznik som mohol sledovať od samých začiatkov. Na jeseň r. 1951 sa zveril priateľom, že chce napísať dielo, ktoré by bolo modernou apotheózou národa. Toto želanie zrejme vychádzalo z najvútornejších príčin a nebolo nijakou dobovou módou v etape, kedy sa písalo viac symfonických básní. Babušek v tom čase čítal literatúru, ktorá hodnotila SNP, ale i rôzne novely o hrdinstve slovenského národa, jeho utrpení, o vypálených dedinách a pod. Pri jednom stretnutí ma požiadal, aby som mu urobil východiskovú programovú skicu, ktorá by bola vodítkom k plánovanej symfonickej básni. Myslel som si, že potrebuje len akási ústrednú ideu, formulovanú v niekoľkých riadkoch. Ale Babušek žiadal podrobnejší program. Preto som vytvoril koncepciu tak, ako som ju neskôr publikoval v knihe Súčasná slovenská hudobná tvorba. Skladateľovi vyhovárala, hoci som ho viackrát upozorňoval, aby programový podklad symfonickej básne Buď sláva národu! (to ktorej hovoríme) nechápal ako detailné vodítko pre hudobnú formu, ale iba ako niečo, čo treba voľne hudobne prelmotť. Skladateľ ma potom častejšie informoval o práci a v prvých dňoch januára 1952 ma pozval — spolu s manželkou — do svojho bytu, aby mi skladbu prehral. Symfonickú báseň Buď sláva národu! sme počuli potom na jeseň r. 1952 na jednom z (i)harmonických koncertov. Ani teraz Babušek podrobne nekomentoval detaily skladby, ale skôr hlavné melodické piliere a niektoré zaujímavosti v harmonii. Realista F. Babušek tu azda až príliš detailne prebáňoval v hudbe všetky úseky literárnej predlohy a priehrštním rozdával zo svojej melodickéj invencie. Hoci sa skladba nesie v štýlových intenciách vrcholného romantizmu, predsa tu vidím novosť hlavne v heroicko-hymnických partiách. Niekoľko mesiacov pred smrťou mi rozprával Babušek, že čítal túto skladbu ako nevyhnutné doplnenie niektorých svojich problémov. ...

Niekoľko mesiacov pred smrťou, keď sa vrátil z liečenia na Sliachi, zveril sa mi s ďalšími skladateľskými plánmi. Netajil sa, že zo staršej tvorby si najviac váži Klavírný koncert d-mol a niekoľko diel z mladosti. Keby mu osud doprial dlhší život, bol by napísal Koncert pre husle pre Aladára Móžihu a Variácie pre orchester o ktorých rozmýšľal v poslednej etape svojho krátkeho života.

OBRAZOM z BHS

Slovenský komorný orchester a umeleckým vedúcim Bohdanom Warchalom zahral na slávnostnom otvorení BHS Partitu pre 12 sláčikových nástrojov, op. 43 od Dezidera Kardoša a Sutu pre sláčikový orchester č. 1 od Leoša Janáčka.

Vynikajúci západonemecký čembalista Karl Richter predniesol na sólovom recitále 6. X. t. r. výber z Bachových partit a Taliancky koncert F dur.

Claude Molénat vystúpil na koncerte Komorného orchestra Jeana Francoisa Paillarda.

Španielsky harfista Nicanor Zabaleta mal recitál 8. X. t. r. v koncertnej sieni ČsR.

Štátny komorný súbor Arménskej SSR s dirigentom Zare Saakiancom.

Dvadsať rokov SLOVENSKEHO HUDOBNÉHO FONDU

(Pokračovanie z 1. str.)

bezplatná výroba materiálov, resp. rozmnožovanie, či opis partitúr, vyhotovenie orchestrálnych a zborových hlasov, klavírných výťahov atď.

Významné miesto v činnosti SHF prislúcha starostlivosti o mladých tvorivých umelcov, ktorí potrebujú pomoc i usmernenie. Okrem štipendií a tvorivých objednávok pre mladých skladateľov organizuje SHF významné podujatia, ako sú pravidelné prehliadky mladých koncertných umelcov a semináre mladých muzikológov. Tieto podujatia sa stali užitočnými fórami prezentácie mladých talentov a správnu formu ich aktivizácie. Vyvíja sa veľké úsilie, aby výsledky tvorivej práce slovenských hudobných umelcov sa čo najširšie spoločensky uplatnili v domácom i zahraničnom hudobnom živote. Využívame na to rozmanité spôsoby a prostriedky — okrem už spomínaných foriem vydávame a rozširujeme rôzne

propagačné a odborné materiály. Hlavným článkom v propagácii súčasnej tvorby je Hudobné informačné stredisko založené v r. 1964. Hudobné informačné stredisko dokumentuje tvorivú činnosť slovenských hudobných umelcov a vedcov tým, že sústreďuje notový materiál a hudobné záznamy, publikácie a tlačové ohlasy, platne, nahrávky, usporadúva prehrávky novej tvorby pre dramaturgov a umeleckých vedcov hudobných telies, pre novinárov i zahraničných hostí a v rámci svojho členstva AIBM (Medzinárodná asociácia hudobných knižníc) pripravuje materiály pre výmenu s podobnými pracoviskami v zahraničí. O. I. HIS vydáva bulletin Slovenská hudba v štyroch jazykových mutáciách, profily skladateľov a pod.

Prostredníctvom informačného strediska, ktoré je členom skupiny informačných stredísk Medzinárodnej asociácie hudobných knižníc, zabezpečuje sa aj výmena informácií o súčasnej hudobnej tvorbe zahraničných partnerov. V Klube skladateľov organizuje SHF pravidelné prehrávky a besedy nielen o domácej, ale aj o zahraničnej tvorbe. Pre tieto účely má i technicky dokonale vybavené prehrávacie štúdio.

Slovenský hudobný fond okrem spomínaných činností po-

máha skladateľom, muzikológom a koncertným umelcom i pri riešení sociálnych problémov, v rekreačnej starostlivosti a iných oblastiach. Jednou z najpodstatnejších činností je už spomínané rozširovanie a rozmnožovanie notového materiálu. Objem a úroveň tejto práce, ktorá sa robí väčšinou vo vlastnej réžii a doteraz, žiaľ, v zastaralých podmienkach, sa vyrovná pomerne veľkému hudobnému vydavateľstvu.

Dvadsať rokov práce SHF poskytuje dostatočne veľké množstvo dokladov preto, aby sa overila účinnosť systému materiálneho stimulovania a podnecovania tvorby, ktorý v roku 1954 začal fungovať. Ukázalo sa, že ide o ucelenú sústavu zabezpečujúcu tvorivých umelcov tak, aby sa mohli bez materiálnych ťažkostí venovať tvorbe umelecky významnej a spoločensky angažovanej, aby sa výsledky ich práce mohli čo najrýchlejšie a najefektívnejšie uplatniť v domácom i zahraničnom hudobnom živote. Možno preto smelo povedať, že búrlivý rozvoj slovenského hudobného umenia, ktoré iba v podmienkach socialistického štátu dosiahlo vo všetkých oblastiach úroveň, je podmienený priaznivými podmienkami, ktoré socialistický štát prostredníctvom našej organizácie vytvára.

—S—

Doterajší riaditelia SHF:

Ing. Július Letňan
dr. Jozef Samko

Ján Hedera
Alojz Stuška

Doterajší predsedovia výboru SHF:

dr. Ján Fišer
Michal Vilec

Andrej Očenáš
Pavol Bagin

dr. Ladislav Buriš

Pravidelné podujatia s organizačnou spoluúčasťou SHF:

Bratislavské hudobné slávnosti
Festival populárnej piesne Bratislavská lýra
Prehliadka mladých koncertných umelcov v Trenči. Tepliciach
Semináre mladých hudobných kritikov a publicistov v Moravoch
Festival vokálnej tvorby v Jihlave
Spevacká súťaž M. Schneidera-Trnavského
Spevacká súťaž A. Dvořáka v Karlových Varoch

Hudobné informačné stredisko SHF

Založené: v r. 1964

Stav informačných fondov: fonotéka — 510, diskotéka slovenskej hudby — 105, diskotéka zahraničnej hudby — 141, príručný archív partitúr — 299, príručná knižnica — 200.

Edičný úsek: od roku 1969 do r. 1974 bolo vydaných 12 čísel bulletinu pre zahraničie „Slovenská hudba“, bolo vydaných 16 profilov skladateľov, propagačné materiály sa rozoslalo asi do 50 štátov sveta na 4000 adries, informácie pre domácich záujemcov podáva HIS prostredníctvom pravidelnej rubriky „HIS informuje“ v bulletinu Slovkoncertu a v časopise Hudobný život.

Rozmnožovňa a požičovňa: orchestrálné materiály — 40, partitúry — 104, zbory — 103, komorná hudba inštrumentálna — 314, komorná hudba vokálna — 109, klavírne výťahy — 48, knihy — 50.

Prehrávky HIS, pracovné stretnutia, besedy, diskusie sú v prostredí Klubu skladateľov, ktorý — podobne ako ďalšie reprezentatívne priestory SHF — je vybavený reprodukčným zariadením, centrálnou ovládaným z režijnej miestnosti.

Prípravili: pracovníci HIS

Etnomuzikologický seminár

V dňoch 23.—27. septembra t. r. bol v Krpáčovej — Polianke v Nízkych Tatrách už V. etnomuzikologický seminár spojený so zasadaním štúdiu skupiny systematizácie ľudovej hudby IFMC. Podobne ako v predchádzajúcich ročníkoch i tentokrát išlo o seminár monotematický, v najširšom slova zmysle. Ústrednou témou boli problémy metod etnomuzikologickej analýzy. Referáty, ktoré na seminári odzneli, však reprezentovali veľmi širokú paletu prístupov k tejto téme. Bolo v nich neraz problematické nájsť spoločného menovateľa okrem samotného predmetu skúmania. Seminár bol rozvrhnutý do piatich tematických celkov, z ktorých prvý bol venovaný problematike všeobecnej analýzy a ostatné sa venovali etnomuzikologickým otázkam.

Obsiahly historický úvod L. Burlasa podal globálny pohľad na postavenie a vývoj analýzy v európskej muzikológii posledných storočí, pričom autor v druhej časti referátu poukázal najmä na tesnú spätosť analytického skúmania s teóriou odrazu, teóriou informácie, psychológiou, antropológiou, filozofiou a ostatnými spoločenskými vedami. Pozoruhodným referátom vo forme téz sa účastníkom seminára predstavil J. Fukač, ktorý upozornil na nutnosť diferenciácie termínov, pojmov a súdov v rôznych druhoch analýz a na spätosť rozvoja analýzy s pohybom vo filozofii a v empirických vedách. Podobným metodologickým problémom sa venoval i M. Adamčiak vo svojom príspevku o terminologických a metodologických slabínach i perspektívach sémiotického analýzy. Roman Berger, ktorý demonštroval možnosti analýzy, ako skúmania transformácií elementárnych prvkov hudobných diel, poukázal predovšetkým na systémový prístup k hudobnému dielu, v rámci ktorého nestačí len vymenovanie prvkov a definovanie relácií medzi nimi, ale princíp systémovej analýzy spočíva v odhalení podstaty, pôvodu, podobnosti a kontrastnosti stavebných prvkov. V referáte A. Czekanowskej (PER) vystúpil do popredia záujem o hierarchiu kvantitatívnych metód a ich zladenie s metódami hodnotiacimi v kontexte s postavením skúmaných prvkov a parametrov daného diela. Ako zaujímavý, i keď miestami diskutabilný, vyznel referát L. Bielawského (PER), v ktorom autor demonštroval svoj projekt vytvorenia jednotnej časovej osi, na ktorej možno skúmať relácie tak rytmické, ako i výškové, či dynamické. Ďalšie referáty boli orientované na problémy etnomuzikologickej analýzy. Po úvodnom prehľade stupňov a vývojových tendencií etnomuzikologickej analýzy A. Elschekovej, odznel rad referátov, z ktorých vystúpil do popredia záujmu (i v diskusii) referát D. Stockmannovej (NDR) so sympatickým projektom generatívneho prístupu k ústnej tradovanej hudbe. Problematike použitia matematických metód a samočinných počítačov v hudobnej analýze sa venovalo niekoľko referátov. E. Chalupka vo svojom príspevku podal prehľad doterajšieho stavu bádania. V. Hošovský predostrel projekt katalogizačnej analýzy vo forme vyčerpávajúceho formalizovaného popisu, ktorý bol účastníkom seminára sympatický najmä svojou snahou po precíznom vymedzení operatívnych pojmov a problému. E. Ballová a D. Holý predniesli svoju analýzu viacerých variant balady Vyletel vták v konfrontácii s jej analýzou prostredníctvom tradičných metód. Na tradičnej báze, avšak so zreteľným zámerom o pokiaľ možno vyčerpávajúce riešenie, vyzneli referáty N. M. Bačinskej (ZSSR) o časových proporciách ľudových piesní, E. Galku na tému skúmania variant podľa incipitového katalógu, Vetterlova a Gelnárovo riešenie formových vzťahov na báze relácií melosu a rytmu, a špecifický problém riadkového ohraničenia v referáte H. Brauna (NSR) pri skúmaní vzťahov hudby a slova. Svojrâznym referátom sa prezentoval A. Schneider (NSR) exkurzom do etymologickej problematiky niekoľkých termínov na označenie hudobných nástrojov.

Pri všetkej mnohotvárnosti analytických metód bolo možné po ukončení rozlíšiť dve základné tendencie v súčasnom stredoeurópskom etnomuzikologickom analytickom bádani: na jednej strane je to záujem o vytvorenie (i keď predbežne nejednotnej) systematizácie, pomocou tradičných i novších metód, na druhej strane — orientácia na problematiku analýzy elementárnych jednotiek a hudobných parametrov vôbec. Pojtkom semináru bola tendencia po vyčerpávajúcom popise a volanie po zreteľnej definovaní operatívnych pojmov a termínoch hudobnej analýzy.

M. ADAMČIAK

Ušľachtilý, prísny, disciplinovaný, veľký hudobný architekt — dirigent Jevgenij Mravinskij.

Česká filharmónia s dirigentom Václavom Neumannom predviedla vysokú školu orchestrálného umenia. V Dvořákovom Koncerte pre čelo a orchester h mol, op. 104 spoluúčinkovala Angelica Mayová z NSR.

Snímka: ČSTK

OBRAZOM Z BHS

Parreninovo kvarteto, ktoré vyvolalo zaujímavé diskusie na tému: „Interpretácia Haydna a Beethovena“.

Fritz Rieger a Vladimír Spivakov spolupracovali so Slovenskou filharmóniou na koncerte dňa 11. X. t. r.

S. Haljaková a P. Dvořský účinkovali v novonastudovanom Fideliovi (premiéra v opere SND dňa 6. X. t. r.) ako Marcelina a Jaquino.

Snímka: J. Vavro

TVORBA

Alexander Moyzes
VATRY NA HORÁCH — symfonická suita, op. 71.

Dozrievanie kompozičného majstrovstva národného umelca A. Moyzesa čoraz viac vynáša na povrch niektoré jeho typické črty a sklony, napríklad prísne rešpektovanie stavebných zákonitostí neprogramovanej hudby, čistotu a zrozumiteľnosť formových línií, rozvážnosť a úspornosť v práci s hudobným materiálom, schopnosť stmeliť ho do pevných celkov a plynulých priebehov majstrovským využívaním techniky variovania a rozvíjania základných prvkov. Jeho symfonická reč nezachádza v posledných skladbách (spomínanej suite, ale už aj v Partite na počť Majstra Pavla) do prílišnej subjektívizácie, nekomplikuje hudobný proces, naopak — zreteľnou invenciou a jej lapidárnym spracovaním udržuje záujem menej skúseného a rozhladeného konzumenta. Na druhej strane uniká suchému objektivismu, ktorý s príklonom ku klasicky jasným riešeniam a štandardným formuláciám preniká často ako šedivý akademizmus. Tomu bráni sviežosť invencie, nápaditosť detailov a ľahkosť celkov, ktorá zaisťuje poslucháčovi zážitok kultivácie, vyvrholenia, celkovej pointy.

„Vatry na horách“ sú skladbou napísanou k 30. výročiu SNP, ale mimohudobné inšpirácie a motivácia nezatažujú dielo naturalizmami. Moyzes vyjadruje myšlienku odboja cez archetyp slovenskej odbojnosti, odvahu a nepoddajnosť — janošíkovskú tradíciu. Napríklad — nástup do boja, hromadenie hnevu národa rieši ako štylizovaný verbunk, časti vyjadrujúcej samotný drtvivý mechanizmus vojny dáva názov „Mor hol!“ Nie je to však pozícia folklórna. Moyzes dokáže modernou rečou vyjadriť i typicky slovenskú atmosféru bez toho, aby staval na folklórnych modeloch.

Vo „Vatrách“ nachádzame opäť typický moyzesovský monotematizmus, vychádzanie z niekoľkých základných intervalových buniek pri formulovaní najrozličnejších nálad a štruktúr. Nie sice tak lapidárne ako v Partite, ale dostatočne zrozumiteľne vyrastajú z myšlienkových zárodkov Prologu (I. časť) rozsiahle plochy ďalších častí. Z intervalového hľadiska ho charakterizuje malá tercia v rôznych kombináciách s čistou kvartou. Materiál Prologu v pôvodnej štruktúre, no výrazovo posunutý do monumentalitu, uzaviera potom celý cyklus — akoby už v zárodku spravodlivého boja bolo konečné víťazstvo.

Časť II. — „Hora volá“, spája obrazy bojových, zlovestných fanfár s bujarou, zvukovo vystupňovanou ľudovou tanecnosťou. Vnútrorná presila národa, jeho optimizmus a mužná odvaha prekonávajú tiesne a porobu.

Časť III. — „Mor hol“, je jedinečným scherzom, vybudovaným z jediného základného intervalového modelu (malej tercie a čistej kvarty). Niet v ňom oddychu, ženie sa neustále vpred, je silne redundantné, celé plochy sa bez vnútorných zmien vracajú. Výsledkom je práve spomínaný odľudštený, démonický, pritom neúprosne mechanický charakter výrazu.

IV. časť — „In memoriam“ je svojou melancolickou krásou, vznešeným smútkom a oslobodzujúcou lyrikou plochou, ktorá vyvažuje celý nepokojný cyklus. Použitý je pastórálny prvok z myšlienkového konglomerátu Prologu, no je mu — použitím kontrapunktickej práce, založením instrumentácie na sláčikoch a prechromatizovaním — vtisnutý vrúcny výraz.

Časť V. — „Bije zvon slobody“ prináša finálny vzhľad, hromadenie prvkov, vzletné tempo, ktorému korunu nasadí očistujúca Prólóga a rozvinutie témy z Prologu, vzplnajúcej sa k majestátnemu závršeniu diela i autorovej predstavy o vzrušujúcej a slávnej dobe dejín slovenského národa.

ANTONÍN ŠPELDA

K oslavám SNP

Z hudobných akcií, usporiadaných v Plzni k oslavám SNP, zvlášť silne zaujali svojou citovosťou a umeleckou bezprostrednosťou dva komorné večery. Na prvom z nich počuli poslucháči pásmo hudby a poézie interpretované E. Kristínovou a K. Havlíkovou. Bohatstvo veršov M. Rázusa — zo staršej generácie, L. Novomeckého a M. Vácha, ako reprezentantov súčasnej slovenskej poézie, spolu s ďalšími básnikmi, očarilo svojou spevnosťou a dramatickosťou. E. Kristínová tlmila tieto verše v komornom ladení s mäkkým tvárnym hlasom, bez teatrálnych akcentov. Hudobné vety zo Suchoňovej Baladickéj suity v podaní Kláry Havlíkovej dokreslovali veľmi pôsobivo nálady, evokované básnickým slovom. Obe umelkyne

spojili svoje sily aj na záver večera (11. septembra t. r.) v cykle Suchoňových Kontemplácií pre klavír a recitáciu.

Druhý večer bol dňa 16. septembra t. r. Na programe bola súčasná slovenská hudba. Pred očami poslucháčov predostrel neobyčajne plastický obraz vývoja slovenskej národnej hudby od polovice 19. storočia až po dnešok dr. Zdenko Nováček, CSC., ktorý svoj referát uzavrel výstižnou charakteristikou diel, ktoré si vzápätí vypočulo obecenstvo.

Slovenská hudba bola reprezentovaná menami troch významných skladateľských osobností: E. Suchoňa, A. Moyzesa a J. Zimmera. Zo Zimmerovej tvorby uviedol plzenský klavirista A. Brejcha suitu Tatry, do ktorej šiestich častí sú vložené

skladateľove dojmy z putovania po krásnej slovenskej prírode. Spontánna Brejchova hudobnosť a vysoká technická erudovanosť viedli interpreta aj cez najťažšie úskalá technicky náročného skladateľovho záznamu. Z tvorby A. Moyzesa zaznela krásna Poetická suita pre husle a klavír z r. 1940 dielo radostnej, jasnej nálady, zvukovo dobre vyvážené. Huslista M. Macháček a klavirista J. Duras venovali štúdiu suity veľké starostlivosti a zvlášť pôsobivo im vyšli kantilénové plochy. Iba dynamické kontrasty — najmä v hlase huslí — boli málo výrazné (najmä v stredných troch vetách). Vrcholom večera bolo vystúpenie Kláry Havlíkovej, ktorá potvrdila povesť jedinečnej interpretky klavírneho diela E. Suchoňa. Už v troch častiach výrazovo i technicky zložitých Metamorfóz — tejto hlboké spovedi umelca a človeka — zažiarilo jej

umenie, oslňujúce v prstovej technike, tvárne v kombinácii zvukových valérov, perfektné v rytme, spevné v melodických frázach a úsporné v práci s pedálom. Úspešne má zmysel pre stavbu veľkých plôch i pre kresbu detailu. Jej výpoveď o interpretovanom diele je presvedčivá, pravdivá. Ako novin-ka pre Plzeň zaznela iskrivá Suchoňova Toccata a dramaticky akcentovaný Tanec z cyklu Kaleidoskop. Večer súčasnej slovenskej komornej hudby prispel výbornou úrovňou nielen k hlbšiemu poznaniu slovenskej hudobnej tvorby, ale splnil dokonale aj kultúrno-politické poslanie. Krajská organizácia Zväzu českých skladateľov a koncertných umelcov v Plzni mieni aj naďalej systematicky propagovať slovenskú hudbu v západočeskej oblasti a prispieť tak k ešte užšej spätosti oboch bratských hudobných kultúr.

NÁŠ ZAHRA NIČNÝ HOST

BERNARD HAITINK

Väčšina slávnych dirigentov je na čele aspoň dvoch veľkých symfonických telies. Nie je to výrazom určitej krízy v dirigentskom obore?

S dirigentskou krízou to nemá nič spoločné. Dirigent prouto nemôže pracovať s jedným orchestrom, lebo by došlo k istej vzájomnej únave. Tomu sa dá vyhnúť hosťovaním, alebo druhým angažmán. Ja som si zvolil druhú alternatívu. S orchestrom Concertgebow robím 50 koncertov a môj druhý úväzok v London Philharmonie je polovičný.

Venujete sa aj opere...

Iba trochu, žiaľ, mám málo času, ale som rozhodnutý venovať sa divadlu viac. Prejaví sa to čiastočne v nastávajúcej sezóne, kedy o. i. nastudujem pre Covent Garden Lohengrina a Don Juana. V mojej činnosti však vždy bude prevažovať symfonická hudba. Kontakt s hudobno-dramatickým žánrom pokladám pre dirigenta za životne dôležitý.

Ako pociťujete rozdiel medzi prácou v štúdiu a na koncertnom pódii?

Živý koncert tvorí základ zdravého muzicovania. Televízia, rozhlas, gramofon, to všetko je pekné, ale iba ako stimul pre hudobný život. Som proti špecializácii, preto i cez rozdielnosť práce v štúdiu a na pódii je potrebné obe činnosti kombinovať, pričom kontakt s obecnstvom stojí, samozrejme, na prvom mieste.

Spomínate ešte na svoje dirigentské začiatky?

Boli dosť primitívne, ale občas na ne spomínam a mám pocit, že som mohol tú, či onú šancu využiť lepšie. Pamätám sa však aj na veci dobré. Pohľad späť je proste súčasťou vývoja — so všetkými šťastnými i menej šťastnými okamžikmi, z ktorých sa umelec dodatočne učí.

Vaše plány pre najbližšiu budúcnosť, resp. budúcu sezónu?

Práve som sa vrátil s Concertgebow orchestrom z Japonska a po pražských koncertoch odchádzame do Viedne na tamajší festival. (Pozn. red.: Rozhovor bol uskutočnený počas Pražskej jari '74.) V septembri 1973 sme boli na turné po Sovietskom zväze a teraz nás čaká veľa práce doma — v Holandsku. Ja sám budem hosťovať ešte v Miláne, v Mníchove, začnem pracovať so svojím londýnskym orchestrom, o. i. nahráme na platne cyklus Beethovenových symfónií. Potom zase späť do Amsterdamu, koncert s Newyorskou filharmóniou, Londýn, Amsterdam atď. ...

MIROSLAV ŠULC

Zo zahraničia

Tohtoročný XVIII. hudobný festival Yehudi Menuhina v Gstaade, nazývaný „horským festivalom“, mal eklektický charakter. Udalosťou bola Menuhinova účasť v jazzovom súbore S. Grapallio. Yehudi Menuhin, huslista svetového mena je zakladateľom hudobných festivalov v hornatom mestečku Gstaade (Švajčiarsko), kde sa usadil pred mnohými rokmi. Tieto festivaly založil pre široký okruh svojich žiakov a priateľov. Koncerty sú v starobytlom kostole s dokonalou akustikou — v Saanen, vzdialenom 3 kilometre od Gstaadu. V tomto roku sa na Menuhinovom festivale zišlo veľa skvelých interpretov (Louis Kentner, Zino Francescatti, Maud a Paul Tortellierovci, Michael Studer, Wilhelm Kempf) a niekoľko mladých, neznámych hudobníkov, žiakov Menuhinom založenej školy v Londýne, určenej pre mimoriadne nadané deti od 7—17 rokov. Popri známych sólistoch zúčastnili sa festivalu aj známe hudobné telesá.

V Mníchove bol XXIII. medzinárodný hudobný kurz. Víťazom — v tomto roku vystupovali klavírne duo — sa stala americká dvojica Anthony a Joseph Paratore z Bostonu. Ďalšie ceny získala turecká dvojica Elif a Bedii Aranovci z Istanbulu a Marina Horaková z Lubľany, ktorá hrala s Hakonom Austboemom z Kongsbergu (Nórsko).

Nová koncertná sezóna otvorila Krakovská filharmónia Karola Szymanowského koncertom z diel K. Pendereckého. Skladateľ dirigoval svoje tri skladby. Na programe bola „Polimorfia“ pre sláčikové nástroje, „Partita“ pre komorný orchester, clavin, elektrickú gitaru, kontrabas a I. symfónia. Na clavin hrala Felicia Blumenthalová, rodom z Varšavy, dnes brazílska občianka.

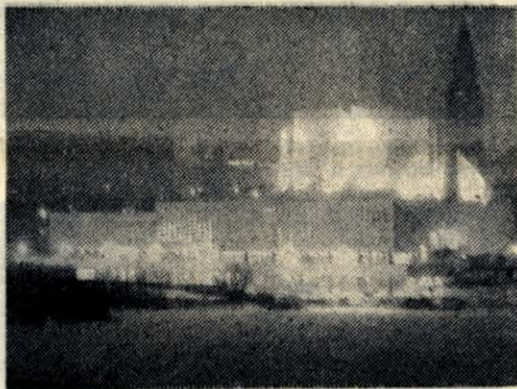
V Lodžskej filharmónii sa začala koncertná sezóna, uvedením oratória Josepha Haydna „Stvorenie sveta“ pod taktovkou Henryka Czyza. Filharmónia oslávila v budúcom roku 60. výročie svojej umeleckej činnosti. Účasť na jubilejnej slávnosti prisľúbil Artur Rubinstein, ktorý sa narodil v Lodži pred 88 rokmi. Najbližším plánom lodžskej filharmónie je zájazd do Gruzínska. Filharmónia má na programe nový cyklus zostavený z modernej hudby — so slavným komentárom...

BARTOLOMEJ URBANEC:

To, že niekto bol v cudzine, ešte nie je dôvodom, aby „nachytanými rozumami“ unúval druhých. Ak tak predsa robí, tak len preto, že ide o Fínsko — zem, zavesenú až na polárny kruh, s ktorou máme málo kontaktov, hoci patrí k tým najzaujímavejším. Fínsko — Suómi. Poetická zem 62 000 smaragdových jazier, bielych briez a červených borovic — ešte by som dodal, že aj zem kvetov. Červené severského ihličia udala jednotnú farbu fínskym obydliam a beloba briez sa usadila na okenné rámy a zárubne domových dverí. Kam sa len obzrieš, sprevádza ťa táto jednota prírody a ľudí. A je tu ešte čosi svojské: tisícev drobných ostrovčekov na pobreží. Vyzerá to tak, ako keby obri s fínskych povestí povytŕhávali kusy pevniny a nahádzali ich do mora.

Helsinki — nie viac ako pol-druhá storočia hlavné mesto krajiny. Zdravia návštevníkov svojou vyrovnanou krásou a belobou. To stavebne staršie je samozrejme secesia, ale to nové patrí k jedinečnému, svetovému, no pritom svojbytnému. Fínska architektúra vychádza citlivo z charakteru krajiny a z umenia národa. Práve preto je vo svete pojmom. Nielen samoty, ale aj dediny a mestá sú zakomponované do prírodného prostredia. Čo stavba — to nový nápad. Napríklad — nová koncertná sieň Finlandia v Helsinkách vo svojej žiarivej belobe pripomína veľkú plachetnicu, alebo približujúci sa svetlivo ľadovec.

Z poverenia Ministerstva kultúry SSR a Zväzu slovenských skladateľov mal som možnosť pobudnúť na „Festivalu 1974“ v Helsinkách. Trval od 22. VIII. do 7. IX. t. r. Každoročne je druhou časťou hudobných slávností (prvá časť sa volá „Leto v Helsinkách“ — tohto roku bola od 12. 6. do 14. 8.). Kým program letných slávností je zostavený najmä z recitálov a komornej hudby, tzv. „Festival“ je zaplnený hudbou orchestrálnou a opernou. Obe akcie majú peknú medzinárodnú účasť, dokonca možno počuť v jednotlivých podujatiach i svetové interpretačné špič-

Koncertná sieň „Finlandia“ v Helsinkách.

ky. Blížšie to ilustruje program z koncertov, na ktorých som sa zúčastnil: Dňa 1. 9. t. r. — Viedenský symfonici s dirigentom C. M. Giulini a s klaviristom A. Brendelom. Na programe boli diela Mozarta a Brahmsa. Dňa 2. 9. bol recitál fínskeho basbarytonistu Toma Krauseho, ktorý predniesol skladby Schuberta a Sibellia. Krause je mladý spevák, ktorý dnes patrí k svetovej speváckej extratriade. Doma vlastne iba hosťuje. Mladý baletný súbor predviedol v helsinskej opere balety na Sibelliovu hudbu. (3. 9. t. r.). Helsinská filharmónia uviedla 5. 9. t. r. Mahlerovu 8. symfóniu pod taktovkou Jorma Panulu. O deň neskôr bol á cappella koncert z diel talianskych majstrov a z tvorby Händla. Duchovná opera B. Brittena „Rieka čajok“ zaznela v Tempelliankio chráme, vydlabanom do skály, čo patrí k svetovým raritám — už i preto, že táto stavba je v centre mesta.

... Zo spomenutých podujatí ma najviac zaujala Brittenova opera. Dej sa odohráva v 8. storočí, a tak i hudba je „ponorená“ do grégoriánskeho chorálu. Tým sa vytvorila veľmi zvláštna a príliehavá atmosféra, umocnená réžiou. Dej sa posúva krátkymi výstupmi, ktoré striedavo ustrnuli do nehybných obrazov, povedomých zo svetových galérií. Nie je to novinka v inscenačnom postupe, no v danom prípade bola znamenitá využitá. Orchester bol iba 7-členný, majstrovsky zakomponovaný do celého rámca diela. (V Helsinkách inscenovali ešte druhú operu tohto druhu od B. Brittena — „Noemova potopa“. Réžia vychádzala z detskej kresby. Známy dej bol úsmevné nadŕažčený detskou predstavou biblickej katastrofy.) Zhodou okolností som bol na „Festi-

Z fínskeho zápisníka

valé“ v dňoch jeho vyvrcholenia. Do podujatia sú zaradené aj súbory ochotnícke. Treba priznať, že ich výkony boli slabé. (V rámci podujatia sú aj iné akcie — výstavy, činoherné predstavenia, operné vystúpenia, promenádne koncerty...). Úroveň helsinského festivalu odráža možnosť malého štátu, ale i fínsku snáživosť a záujem domácich o umenie vo svete. V tejto súvislosti spomeniem i ďalšie podujatia, rozmiestnené po celom Fínsku: v Savolinne je každoročný festival opery; v Knopio je festival tancu, zahŕňujúci nielen balet, ale i spoločenský tanec; jazzový festival je v meste Pori; folklórne podujatie v Kantine; v známom športovom stredisku Tampere je činoherný festival a v bývalom hlavnom meste Fínska — v Turku — je akcia podobná helsinskému festivalu.

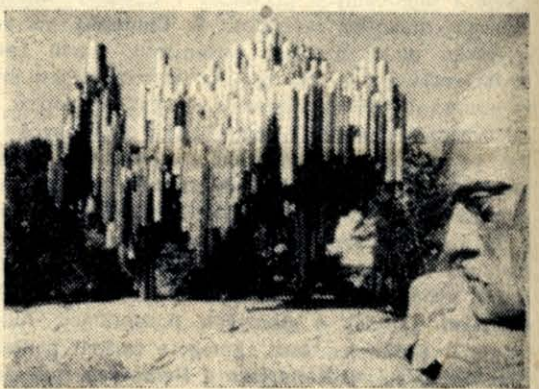
... Keďže veľmi málo viem o fínskom autorskom a interpretačnom zázemí, zmienim sa aspoň telegraficky o zistených skutočnostiach. Z dirigentov je veľmi obľúbený Jussi Jalas — zať J. Sibellia, Jorma Panula (z helsinskej filharmónie), mladá dirigentská dvojica Olo Kammu a Kari Tikka (z rozhlasu) a najmladší, ale už medzinárodne známy Leif Segerstram, dnes 30-ročný dirigent, pôsobiaci v národnej opere. Z klaviristov je uznávaný Tapani Valsta a Einar Englund. Huslistom i dirigentom súčasne je už spomínaný Olo Kammu. Z čelstov pripomeňme Arts Norasa a Erki Rantia.

Menej známi sú u nás fínski skladatelia. Popri Sibeliiovi bol významným vychovávateľom mladších skladateľských generácií Aaro Merikanto (1893—1958), svetovo rozhladený autor národnej

Fínski hostitelia mi umožnili vidieť aj tamajší vidiek. Bol som v Turku, čo je zaujímavé staré mestské centrum z 13. storočia, v dedinke Hvittrask, kde je Domov fínskych architektov. Tu rukolapne vidno, ako sa príroda a ľudský príbytok môžu prirodzene dopĺňať, ak sa dodržiava jednota materiálu a rešpektuje celkový charakter krajiny. Potom som navštívil Sibelliovo dom, ktorý je asi 40 km od Helsiniek. Je postavený v typickom fínskom prostredí,

Hvittrask — perla Fínska.

Pomník Sibeliiovi.

opery „Juha“, v ktorej zaznievajú tóny fínskej Karélie. Za pokračovateľa Sibellia považujú Fini Joonosa Kokkmena (nar. 1921) majstra kontrapunktu a vycibrené formy, autora troch symfónií, komornej a zborovej hudby. Dlhší čas bol predsedom Zväzu fínskych skladateľov, je profesorom kompozície na Sibeliiovej akadémii hudby a členom fínskej Akadémie vied a umení. Ďalším „spojujúcim“ tvorcom medzi staršou a novou generáciou je Matti Rautio (nar. v r. 1923), ktorého možno označiť za neoklasicistu. Je mu blízka tvorba Prokofieva a Sostakoviča. Výrazným typom tvorcu je Einojuhani Rautavaara (nar. v r. 1928), modernista, autor štyroch symfónií a opery „Kaivos“. Známe je i jeho „Requiem v našom čase“. (Skladateľ vyšiel pôvodne z Bartóka!) Hľadačom nových ciest je veľmi osobitý skladateľ zborovej tvorby Bengt Johanson (nar. v r. 1914). Jeho „Hrobka v Sacre Coer“, poéma podľa nápisu na starom hrobe, je známa aj u nás — z predvedenia v r. 1937 — v Brne. Samozrejme — pre pamätníkov... Johanson sa zaujíma aj o elektrickú hudbu. Zaujímavý je Erik Bergmann, ktorého by sme mohli porovnať s našim Aloisom Hádom. Dnes 63-ročný skladateľ bol niekoľko rokov v Turecku a v Egypte, kde študoval tamajšiu ľudovú hudbu. Najviac píše zbory (často na texty svojej manželky — poetky Solveig Schoultzovej). A napokon — treba spomenúť celý rad najmladších skladateľov: z nich je najvýraznejší Jannes Sermilä (1939), ktorý píše pod vplyvom E. Varéseho, Teppo-Hanta-ahu (1941), ktorý kráča v šľapajách „posledného“ Stravinského a Cartera. Je zaujímavé, že tento autor študoval aj v Prahe.

na miernom vršku, medzi borovicami a brezami. Cesta do domu vedie popri hrobe manželov (pani Sibeliiová bola slávnou fínskou herečkou a podľa nej je nazvaný i tunajší sibeliiovský pamätník — múzeum: „Ainola“). Nízko strihané krovie nútí návštevníka zohnúť a pokloniť sa hrobe veľkého skladateľa. Na hrobe je platňa z čiernej škandinávskej žuly: z jednej strany — jablko s práve dozrievajúcim ovocím, z druhej strany — slivka, bez listia, smutne tŕnistá, nerodiaca. Vraj prestala rodiť po smrti svojich pánov. V dome je všetko tak, ako za života Sibeliiovcov: zariadené izby, v kuchyni pec, kde pani Aino piekla chlieb, v komore sú košíky na ovocie. V pracovni Majstra je notový papier, pero a jeho obľúbená cigara. Všetko sa dojmavo pripomína návštevníkovi (Sibelius sa dožil 93 rokov, jeho žena 97).

V jednom z helsinských parkov stojí pomník Sibellia — poprsie, zakomponované do veľkého prírodného organu. Sú to trsy dlhých zvislých rúr do výšky viacerých metrov, ktoré sa týčia ako spojené Panove píšťaly. Keď zaveje vietor, rozozvučí sa tento obrovský organ čílymi tónmi, hudbou fínskej zeme. Pozoruhodné je, že tento jedinečný pamätník vymyslela a navrhla — žena.

... Záverom si dovoľím vysloviť jednu myšlienku — pranie: „Uzlie kontakty!“. Fínski umelci, ktorí účinkovali u nás, hovorila s nadšením o našej krajine. Fínsko má veľa spoločného s nami — je to krajina s nie jednoduchou históriou, zem tvrdej práce, ale i mladosti a rozbehu do budovania v oblasti kultúry a umenia. Aj preto mi bolo Fínsko sympatické, blízke...

Súčasnosc rumunskej hudby

Vďaka prínosu George Enescu a ďalších za ním nasledujúcich tvorcov, rumunská hudobná škola upriamila svoju estetickú orientáciu v smere veľkých humanistických snáh, utvrdzujúc dielami svojrázne hodnoty ľudového umenia.

Socializmus v Rumunsku napomáha rozvoju kultúry a umenia, ktoré širokým masám objavuje talenty a dáva im široké možnosti rozvoja. Najreprezentatívnejšie diela rumunskej hudby sú zrodené nielen zo zvukového materiálu, ale i obohatené o výrečnosť slova a pevnú formovú výstavbu. Vyzerajú zo seba morálne zdravie blízke rumunskému národu.

Enescu napísal: „Každý umelec je svojím talentom a prácou spolupracovníkom krásna, ktoré dáva impulzy najuľahčilejším pohnutiam ľudskej duše“. Tento odkaz nachádza dôstojný ohlas v dielach mladšej generácie.

V posledných rokoch sme svedkami toho, ako sa pripájajú k hodnotám staršej tvorby zborové, symfonické a inštrumentálne práce, opery, balety, piesne, tanečná hudba, čo svedčí o bohatom duchovnom horizonte a rozhladenosti skladateľov. Ak tvorba Sabinu, Dregoja, Paula Constantinescu, Zena Vancea, Iona Dumitrescu, Sigizmunda Toducea je príkladom estetickej a stylistickej ucelenosti, tvorba Teodora Grigoriu, Pascala Bento, Wilhelma Bergera zase rieši otázky výstavby diela. Dynamika tvorby iných skladateľov (Tudora Corti, Ludvi-

ga Feldmana, Anatolia Vieru, Tiberia Olaha, Aurela Stroe, Stefana Mikulescu, Adriana Raci, Liviu Glodanu, Kornelia Ceranu) až po mladých (Kornelia Raci Georgescu, alebo Michaila Moldovanu) si vyžaduje hlbšie poznanie pre pochopenie estetického a stylistického myslenia tejto generácie.

Základom snaženia rumunských skladateľov je snaha o zjednotenie hudobnej techniky, jej využitie, pre zdôraznenie ušľachtilého obsahu. Pre súčasnú rumunskú symfonickú hudbu je pozoruhodná životaschopnosť tradičných žánrov — symfónie a koncertu. Tak umelec veľkých skúseností — Dimitrie Kuklin vytvoril 19. opus cyklu, ktorý vychádza práve z tradičných symfonických foriem.

Esteticky vycibrené práce, symfónie a symfoniety Michaila Andricu, Paula Constantinescu, Iona Dumitrescu, Zena Vancea, Sigizmunda Toducea vyjadrujú životný elán, humor a poetický lyrizmus. Veľkú pozornosť v posledných rokoch vyvolala IV. symfónia George Dumitrescu, VIII. symfónia (Večerná hviezda) od Wilhelma Bergera, III. symfónia Andreja Porfete, zasvätená 50-ročnému trvaní Komunistickej strany Rumunska.

Výnimočná dynamičnosť a formová výstavba, zvláštne nástrojové obsadenie sú v skladbách Anatolia Vieru, Liviu Glodanu a Grigoria Niki.

Rumunskí skladatelia využívajú celú škálu spôsobov práce s textom — od tradičných postupov, až po experimentálne narábanie s farbou ľudského hlasu. Výsledkom sú vokálno-symfonické počmy, oratóriá, kantáty, zborové a piesne na texty E. Zebelana, T. S. Eliota, O. T. Grigoria, M. Labiša a ďalších.

Téma „MIORICI“, jedného z najcharakteristickejších žánrov filozofického a poeticko-hudobného prejavu Rumunov, našla majstrovské hudobno-dramatické stelesnenie v „balade-oratóriu“ Sigizmunda Toducea. Jedna z najznámejších prác Tiberia Olaha, symfonické dielo

„Nekonečná kolóna“, odmenené cenou publika na festivale Varšavská jeseň, je symbolom túžby človeka po ovládnutí vesmíru.

Pozoruhodná tradícia rumunskej komornej hudby, reprezentovaná kvartetami a sonátami popredných skladateľov, sa naďalej rozvíja v oblastiach nových technických a výrazových možností. Z mien tohto žánru spomeňme Zena Vancea, Wilhelma Bergera a Tudora Corti.

Rumunská zborová tvorba s bohatou tradíciou prežíva nový rozkvet. Skladatelia — na čele s Ionom O. Cirescu — vo svojich dielach využívajú najrozličnejšie spôsoby práce; od tvarovania jednoduchých melódie, až po zložité chorálne štruktúry, v ktorých zvuk a slovo sú podriadené intenzívnemu procesu poetického a hudobného premeny.

To, čo charakterizuje súčasnú rumunskú hudobnú tvorbu v oblasti formy a hudobného jazyka, je rôznorodosť výrazových prostriedkov, štýlov a osobností.

Rumunská opera: niektoré javiskové práce Sabina Dregoja, Paula Constantinescu, George Dumitrescu rozšírili rumunskú hudobnú tvorbu o psychologické dráma, spoločenskú satiru a hrdinskú operu.

Zodpovedné poslanie v rumunskej súčasnej kultúre má hudobno-teoretická činnosť, ktorá — prostredníctvom publikácií, rozhlasu, televízie a gramofónových platní — objasňuje a napomáha chápať problematiku súčasných diel, nového umeleckého čítania, novej hudobnej techniky. Vďaka tejto činnosti máme možnosť poznať hodnoty ľudového umenia a evolúciu rumunskej hudby. Mnoho z tohto úsilia je cenné predovšetkým tým, že otvára cesty k výchove muzikality širokých mas.

VASILE TOMESCU

(Preložil a spracoval: Dušan Bill)

Úspech Košického kvarteta

V dňoch 2. — 12. VII. t. r. zúčastnilo sa Košické kvarteto hudobného festivalu mladých umelcov RITHMA '74 vo francúzskom Grasse. Po tieto dni dostalo vedenie Slovkoncertu list od poriadateľov festivalu, v ktorom sa vysoko hodnotí účinkovanie kvarteta vo Francúzsku. Znenie listu je nasledovné:

„...chceme Vám poďakovať, že ste vyslali Košické kvarteto do Grasse na festival RITHMA '74. Po umeleckej stránke dosiahol tento súbor obrovský úspech pri každom vystúpení, ale najmä v rámci medzinárodného večera na nádvorí múzea Fragonard. Tito štyria mladí brilantní umelci sa po veľmi krátkom čase výborne prispôsobili festivalu, pochopili jeho myšlienku a ich účasť na Atelier — Concert (Haydnov koncert) bola veľmi významná a hodnotená kladne. Ich príchod do Francúzska bol teda úspešný a dúfam, že aj Košičania si priniesli veľa spomienok z pobytu u nás. Úprimne si prajem, aby sa naša spolupráca nezastavila, a preto si dovoľm v potrebnom čase opäť využiť Slovkoncert pre účasť slovenských umelcov na budúcom ročníku nášho festivalu.

J. Morlock, generálny tajomník festivalu RITHMA '74.“

Z domova

Dňa 25. septembra t. r. bola v Slovenskom hudobnom fonde prehrávka ukážok diel odmenených Cenami J. L. Bellu. Celú akciu uviedol Ladislav Burlas, ktorý mal krátky prehľad o dielach odmenených fondom v rokoch 1963—1974. Potom zazneli skladby prítomných autorov: Fresky pre husle a klavír od A. Očenáša, Piesne bez slov od J. Zimmera a Koncert pre violončelo a orchester T. Salvu. Ladislav Burlas priblížil nielen každé dielo osobitne, ale stručne a výstižne hodnotil aj profil hraných autorov. Najbližšia prehrávka tohto typu bude zo skladieb nositeľov Cien Mikuláša Schneidra-Trnavského.

Vydavateľstvo OPUS a Divadlo hudby v Bratislave usporiadali dňa 27. septembra t. r. tzv. „Rozhovory o hudbe“, na ktorých zazneli nové nahrávky Slovenskej i harmónie (Kardošova Res philharmonica, Cikkerove Variácie na slovenskú ľudovú pieseň a Čajkovského Symfonia č. 6, h mol „Patetická“ (v našťudovaní dirigenta Ladislava Slovaka. Slovenský komorný orchester bol zase prezentovaný 30. septembra t. r. koncertmi pre sólové nástroje a komorný orchester od Antonia Vivaldiho. Večer uviedol slovným sprievodom Ján Albrecht.

V rámci Roku českej hudby pripravil ÚV SZM akciu celoštátneho významu „Malá Smetanova Litomyšl“ (18.—20. X. t. r.). Zmyslom tejto prehliadky je podpora záujmu mladých ľudí o vážnu hudbu.

Miniopera Štátneho divadla v Brne uviedla 4. X. t. r. premiéru singspielu J. Bendu „Walder“. Premiéra bola v rámci medzinárodného festivalu Musica Bohemica.

Baletný súbor ŠD v Brne realizoval 8.—25. X. t. r. zájazd do Minska a Kaunasu. Uviedol tu Hanušov balet Othello a večer zostavený z troch krátkych baletov (Chopin: Sylfidy, Rimský-Korsakov: Šeherezáda, Dvořák, Slovanské tance).

Dňa 7. X. t. r. bola v štúdiu Novej scény premiéra programu skupiny malých foriem pri VUS v Bratislave. O programe, ktorý sa nesie pod názvom „U nás jar sa nikdy nekončí“, priniesieme informáciu v jednom z najbližších čísel.

Pri príležitosti otvorenia jubilejnej 25. koncertnej sezóny Slovenskej filharmónie bolo dňa 2. X. t. r. v Divadle hudby priateľské posedenie s novinármi, na ktorom sa hovorilo o dramaturgických plánoch SF v r. 1974-75. Okrem toho riaditeľ SF Ladislav Mokrá a umelecký šéf OPUS-u Marián Jurík odovzdali prítomným reprezentatívne albumy k jubileu orchestra SF, na ktorých je zachytený umelecký stán telesa v rôznych dielach

pod vedením Ladislava Slovaka, Eudovíta Rajtera a Zdenka Košlera. Skoda, že sa do tohto reprezentačného súboru platní nepodarilo „vložiť“ historické snímky s V. Talichom a bývalými i dnešnými sólistami orchestra SF. Bol by to určite väčší prínos, ako momentálna dramaturgická zostava tohto albumu.

Vladimír Gregor vybral a usporiadal výber z robotníckych spevov, ktorý v dvoch zväzkoch vychádza v pražskom Supraphone. Autor poznamenáva v historickej štúdii, že sa jedná o výber približne desiatiny speváckych kompozícií, ktoré sprevádzali české robotnícke hnutie. Gregorov výber je veľmi premyslený. Berie do úvahy historický i aktuálny moment. To znamená, že predkladá verejnosti také zborové, ktoré môžu byť aj dnes interpretované, ako živý kultúrny odkaz. Autor úspešne diferencuje hľadiská hudobného štýlu a ideového obsahu. Presvedčivo dáva do súvislosti tradície robotníckych piesní s veľkými jazykmi českej národnej hudby. (RA)

V oblasti hudobnej biografie sa z času na čas objavujú diela, ktoré komplexne vystihujú hudobno-tvorivú osobnosť, pritom sú zrozumiteľné, ale neopúšťajú ani stanoviská vedecké. Jednou z takýchto prác je dielo Emila Hradeckého „Paul Hindemith — Svár teorie s praxí“ (Supraphon 1974). Hoci autor koncipoval svoj spis ako komentár k hudobno-teoretickým spisom veľkého skladateľa 20. storočia, vedome prekročil tieto hranice — aj keď s nesmiernym zmyslom pre jemné pradáva súvislostí. Komentuje teoretické dielo Hindemitha a konfrontuje ho s jeho životnými osudmi a skladateľskou tvorbou. (RA)

Sliezsky ústav ČSAV v Opave spolu s Třineckými železničármi pripravil vedeckú konferenciu o súčasnom stave a úlohách výskumu národnej kultúry. Prednášaná otázka má svoju aktuálnosť práve v oblasti Třince, kde sa v priamom pracovnom procese realizuje spolupráca občanov českej, slovenskej a poľskej národnosti. Na konferencii prevládá prístup obecné historický a sociologický. Predovšetkým zásluhou materiálov zo Slovenska bol zdôraznený aspekt sociologický a etnografický. Konferencia bola 24. a 25. septembra t. r.

Medzinárodná akordeónová súťaž, ktorá bola 26.—29. septembra t. r. v portugalskom Caldas da Rainha, priniesla ďalší úspech slovenskej akordeónovej školy. Julianna Kučerková z tr. prof. M. Szökeovej z bratislavského Konzervatória priniesla významnú 2. cenu. Súťažilo 19 konkurzantov zo 14 krajín Európy. Prvú cenu dostal Leao Freire Anibal Manuel z Portugalska. (ab)

Na počesť 30. výročia SNP a 30. výročia spomienky na hrdinu SNP Jána Švermu bol v bratislavskom Dome ČSSP slávnostný koncert (19. septembra t. r.), ktorý usporiadalo MDKO, miestne organizácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a pobočka ZČSSP pri Spravodajskom útvere ČSTK. Hodnotným umeleckým zážitkom bolo vystúpenie bratislavských operných spevákov — laureátky Štátnej ceny Anny Kajabovej-Peňáškovej, Stefana Hudeca, Juraja Hurného (s klavírnym sprievodom Jána Salaya). V hovorenom slove účinkovali: Eva Chalupová a Ján Rybárik. Slávnostný príhovor mal riaditeľ Československej televízie na Slovensku dr. Miloš Marko. Zvýraznil a zhodnotil v ňom život komunistu, priateľa Slovákov, hrdinu SNP Jána Švermu. (Na snímke sólista opery SND Juraj Hurný).

V. RAPOŠ

● Konzervatórium v Bratislave pripravilo na dni 16., 22. a 23. októbra t. r. v novej Koncertnej sieni na Tolstého ulici koncerty vybraných účastníkov školského kola Súťaže slovenských konzervatórií, ktorá sa uskutočňuje z príležitosti osláv 30. výročia SNP. Na koncertoch sa predstavili poslucháči bratislavského konzervatória s repertoárom, načierajúcim do slovenskej hudobnej tvorby.

KONKURZ

OPERA DJGT v Banskej Bystrici vypisuje konkurz orchestra do nasledovných skupín: VIOLINO I., VIOLY, FLAUTA, HOBOJ, FAGOT, CORNA, TRUBKA, HARFA.

Podmienky konkurzu: absolútorium Konzervatória, alebo VŠMU, prípadne dlhodobá prax v iných hudobných telesách. Záujemci sa môžu prihlásiť písomne na adresu:

DIVADLO JOZEFA GREGORA-TAJOVSKÉHO — OPERA — BANSKÁ BYSTRICA, NÁBREŽIE DUKELSKÝCH HRDINOV.

Uchádzačov pozveme na konkurz písomne. Prijatým uchádzačom poskytneme ubytovanie v internáte a zaplatíme cestovné výdavky.

MIROSLAV SMÍD,
umelecký šéf opery

Súťaž

Slovenský ústredný výbor Socialistického zväzu mládeže — spolu so Slovenským hudobným fondom — vypisujú súťaž k 30. výročiu oslobodenia našej vlasti Sovietskou armádou. Súťaž sa vypisuje v dvoch kategóriách:

1. Piesne s tematikou života mladých ľudí v Československej socialistickej republike, s dôrazom na výsledky budovania socialistickej spoločnosti, piesne vyjadrujúce vzťah k vlasti, postoje mladšej generácie k súčasnosti, piesne o láske, o solidarite pokrokového mládeže sveta.

2. Skladby s tematikou života práce pionierov a mládeže, vyjadrujúce vzťah k socialistickej vlasti, k škole, k rodine a prírode, k priateľstvu detí a mládeže celého sveta, pre pionierske a mládežnícke zborové telesá.

Súťažné skladby (doteraz nezverejnené a nepredvedené) treba zaslať — do 20. novembra 1974 — v klavírnej verzii (s textami) v piatich exemplároch na adresu: Slovenský hudobný fond, Fučíkova 29, 801 00 Bratislava.

Odborná komisia vyberie zo zaslaných skladieb najlepšie, ktoré budú predvedené na verejných koncertoch v podaní popredných slovenských interpretov a zborových telies na III. slovenskom festivale politickej piesne v Martine. Tri víťazné skladby v jednotlivých kategóriách, vyhodnotené odbornou porotou, odmení SHF cenami: 1. cena 5000 Kčs, 2. cena 4000 Kčs, 3. cena 3000 Kčs.

HUDBNÝ ŽIVOT — dvojtýždenník. Vydáva Slovkoncert vo Vydavateľstve Obzor, n. p., ul. Čs. armády 29/a, 893 36 Bratislava. Vedúci redaktor: dr. Zdenko Nováček, CSC. Redakčná rada: Pavol Bagin, Ľubomír Čížek, prom. hrd. Alojz Lukáč, Miloš Jurkovič, Mária Kišoňová-Hubová, Zdenko Mikula, dr. Michal Palovčík, Ján Schult, Jozef Šixta Bohumil Trnávka Adresa redakcie: Gorkého 17/VI., 893 36 Bratislava, telefón 382 34. Administrácia: Vydavateľstvo Obzor, n. p., ul. Čs. armády 29/a, 893 36 Bratislava. Inzerčné oddelenie: Gorkého 17, 893 36 Bratislava. Tlačia Nitrianske tlačiarne n. p., Nitra Rozširuje PNS. Objednávky predplatiteľov prijíma PNS — Ústredná expeďícia tlače, administrácia odbornej tlače Gottwaldovo námestie 48/IV 805 10 Bratislava. Objednávky odberateľov v zahraničí prijíma SLOVART úč. spol., Leningradská ul. č. 11/I, 896 26 Bratislava. Cena jedného výtlačku 2.— Kčs. Neobjednané rukopisy sa nevracajú. Indexné číslo: 45454. Registračné číslo: SOTI 6/10

Prof. MARTA SZÓKEOVÁ — vedúca akordeónového odboru na Konzervatóriu v Bratislave

V povojnových rokoch — následkom spoločenskej angažovanosti i veľkého spoločenského dosahu, v dôsledku tlaku verejnosti — bol akordeón zaradený ako hlavný vyučovací predmet na vtedajšie hudobné školy. K tomu, aby boli odborne pripravení učitelia na LŠU, zaviedli v r. 1951 hru na tento nástroj i na bratislavské Konzervatórium. Postupne sa dostal akordeón aj na ostatné školy tohto typu: do Ziliny a Košíc. V prvých rokoch venovali veľkú pomoc nášmu odboru pracovníci vtedajšieho Poverenia pre školstvo a kultúru (L. Hrdina, L. Lackner a J. Letňan). Niekoľkokrát zorganizovali a viedli internátne školenia pre učiteľov akordeónu na hudobných školách. V dôsledku týchto školení sa samotní učitelia podieľali pri týchto výlepkoch — učebných osnov. Postupne sa zavádzala aj súborová a komorná hra. Pôvodné 5-ročné štúdium hry na akordeón na hudobných školách sa rozšírilo na 7 rokov. Prvými priekopníkmi vyučovania boli pedagógovia dnešnej LŠU — Staré mesto v Bratislave na Diebrovovom námestí (L. Castiglione a J. Vašica). Napísali aj prvé učebnice a etudy pre tento nástroj. I neskôrší riaditeľ tejto školy L. Lackner napísal niekoľko skladbičiek pre akordeón. Vyučovanie na konzervatóriu sa začalo bez vzorov. Nebolo na čo nadviazať, nebolo skúseností. Prvý pedagóg bratislavského Konzervatória J. Ondruš bol prevažne prakticky orientovaný hudobník. Požiadavka kvalifikovanosti kádru neustále vzrastala.

Paralelne s tým sa zvyšoval aj počet poslucháčov na konzervatóriách. Spočiatku nebolo jasné, akým smerom sa má uberať vývoj: či ľudovo-estrádnym (vtedy táto dobová požiadavka prevládala), alebo k vyjadreniu vážnejších, štýlovo diferencovaných hudobných myšlienok. Pod vplyvom svedomitého úsilia pedagógov sa akordeón zvoľna posúval na vážnejšie posty. Toto úsilie spočiatku viazlo na nedostatku originálnej štúdiovej i koncertnej literatúry, na absencii koncertných typov nástrojov a nedostatočne vybudovaného pedagogického zázemia. Učitelia nadväzovali kontakty najmä s mladšou skladateľskou generáciou

ruára, vlní úspešne reprezentoval na Prehliadke mladých interpretov v Trenčianskych Tepliciach, vybrali ho reprezentovať školu na koncertoch v Kyjeve i v Berlíne. Má za sebou množstvo kultúrnych brigád, zaradili ho i na V. ročník Interpódia. V júni b. r. bude mať absolventský koncert so Slovenskou filharmóniou. Počas koncertu dostáva ponuku Slovkonzertu na koncertné vystúpenia. Dúfame, že na základe týchto pozoruhodných úspechov podarí sa nám presvedčiť nadriadené orgány, aby mali pochopenie pre zavedenie akordeónu (ako hlavného nástroja) aj na vysokú školu. Žiadajú si to nielen dôvody umelecké,

(kategória Koncertných umelcov). Je to súťaž socialistických zemí, ale prístupujú do nej aj západné národy. Následkom štátneho hudobného školstva socialistické krajiny obosiľajú konkurz vynikajúcimi sólistami. Každoročne usporadúva súťaž i Confederation — international Coup mondial. Býva vždy v inom členskom štáte a trvá tri dni. Ďalšia súťaž — Trophée mondial (Mondial de l'accordéon) — má dve kategórie (do i nad 18 rokov). Predchádzajú ju domáce súťaže, z ktorých víťazi postupujú do Trophée mondial.

Akordeón — popri sólistickom exponovaní — je veľmi vý-

Ako to bolo — a je — s akordeónom

(Hatrik, Pospíšil, Kořínek, Stračina, Zika, Podprocký a ďalší), ktorí pochopili potrebu koncertnej praxe a nemali predsudky voči akordeónu; vytvorili tak pôvodnú hudobnú literatúru na skutočne európskej úrovni. V záujme ďalšieho vývoja bolo treba skonfrontovať naše akordeónové umenie so zahraničným, vymieňať skúsenosti, hľadať podnety. Postupovalo sa od súťaží LUT k celostátnym, od r. 1968 k celonárodným akciám. Držitelia prvých miest sme vysielali na reprezentáciu do zahraničia.

Pri Slovenskej spoločnosti pre hudobnú výchovu sa nám podarilo založiť subkomisiu pre hru na akordeón. Bola to veľmi šťastná myšlienka, pretože SSHV je orgánom Ministerstva kultúry. Tak sme mohli oblasť aj medzinárodné súťaže. Odchovanci zo Slovenska si doteraz doniesli 20 me-

dzinárskych trofejí: napr. R. Kákoni si vybojoval štyri prvé miesta, T. Rácz získal 7 cien, z toho dve prvé, V. Čuchran dve tretie, V. Oslanská-Fikarová, V. Bugala a V. Ledvoňová tretie ceny. V tejto súvislosti si musíme uvedomiť, že keď Kákoni (ako poslucháč V. ročníka Konzervatória) vyhral v Klingenthali I. cenu, predstihol poslucháčov vysokých škôl zo ZSSR, NDR i Poľska. Ďalší vývoj znamenal snahu vybojovať vysokoškolské štúdium na domácej pôde.

Vďaka pochopeniu klávesovej katedry VSMU a vtedajšieho prodekanu prof. R. Macudzinského udelili nášmu najlepšiemu akordeonistovi R. Kákoni výnimku a umožnili mu štúdium na VSMU. Že sa na VSMU osvedčil, svedčí skutočnosť, že počas vysokoškolských štúdií vyhral interpretačnú súťaž VSMU k 25. výročiu Feb-

ale najmä pedagogické. Veď do budúcnosti sa žiada čoraz viac plnokvalifikovaných kádru na konzervatória...

Na svete existujú dve medzinárodné organizácie akordeonistov: Confédération internationale des accordéonistes — s prevahou germánsko-anglosaskou (ktorú prijali do UNESCO) a Confederation mondiale de l'accordéon, v ktorej som vykonávala funkciu viceprezidentky a od septembra 1973 prezidentky. Táto organizácia združuje 21 štátov, z toho 3 americké (USA, Venezuela a Mexiko). Najťažšia súťaž v hre na akordeón je v Klingenthal (mesto, kde je sústredená výroba akordeónov v NDR). Táto súťaž podporuje Ministerstvo kultúry NDR, výrobný podnik i samotné mesto. Akcia je celý týždeň. Najviac nás v nej zaujíma medzinárodná kategória do 18 rokov a nad 18 rokov

vojascupný aj v komornom obsadení. Skladatelia v poslednej dobe píšú aj pre veľmi nezvyklé nástrojové zoskupenia s účasťou akordeónu (sláčikové kvarteto s akordeónom). Podľa môjho názoru je najideálnejšie akordeónové duo. Napr. Očenášov cyklus Portréty (pôvodne napísaný pre organ), znie veľmi pekne i vo verzii pre akordeónové duo. Na akordeóne sa dajú veľmi dobre interpretovať skladby všetkých štýlových období. Samozrejme, vyberať si musíme veľmi nvážené. Nerubíme tzv. transkripcie, ale realizujeme notové texty v doslovej podobe (napr. výber prelúdií a fúg z Bachovho Temperamentného klavíru, z Organových prelúdií a fúg, Lisztove organové skladby, niektoré diela Černohorského, Mendelssohna, klavičembalové skladby od D. Scarlattiho, až po J. Bendu a Duška, renesančná hudba).

Prípravil: Zk.

V novej sezóne

Ralf Döring.

Sezóna 1974-75, ktorú bratislavské divadlo slávnostne otvorilo cyklom inscenácií k 30. výročiu SNP, je už v plnom prúde. S premiérou sa v novej sezóne prvý prihlásil baletný súbor a to uvedením Hrdinskej trilógie na hudbu Stračinu — Vileca — Nováka. (O premiére sme písali v 19. čísle HZ.) Dňa 13. X. t. r. bola premiéra baletu Pigmalion na melódramu Bendu. Choreografiu mal Miroslav Štauder a dirigentom bol V. Málek. V dramaturgickom pláne je ešte dvojprogram, zložený z Griegovho Peer Gynta a Mahlerovej 4. symfónie (diela naštuduje a. h. Sándor Tóth, umelecký šéf pécského baletu) a Giselle od A. Ch. Adama — oporné repertoárové číslo svetových baletných súborov. Choreografiu bude mať a. h. národná umelkyňa ASSR L. V. Jelaňanová.

Operný súbor SND pripravil k BHS premiéru Beethovenovho Fidelia v hudobnom naštudovaní šéfdirigenta Z. Košlera, v réžii B. Krišku a na scéne L. Vychodila (8. X. t. r.). V novembri t. r. sa slovenskí diváci po prvý raz zoznámia s operou známeho gruzínskeho skladateľa Otara Taktakišviliho — Tri životy, námetovo čerpajúcou z predrevolučných a revolučných čias, komponovanú na motívy ľudového i vojenského folklóru. Dirigentom predstavenia bude V. Málek a režisérom M. Fischer (ktorého 20. výročie umeleckého pôsobenia

v opere SND si verejnosť pripomenie práve počas tejto sezóny). Dielo bude ideovo-umeleckým príspevkom k oslavám 30. výročia oslobodenia našej vlasti. Súbor sa s ním zúčastní aj Festivalu sovietskej dramatickej tvorby. V januári t. r. budeme svedkami premiéry pôvodnej opery T. Erešu — Martin a slnko, ktorá je venovaná predovšetkým detskému divákovi. Dirigovať má autor a réžie sa ujme B. Kriška. V marci b. r. sa súbor predstaví Gounodovou operou Faust a Margaréta, ktorú pripraví V. Málek a M. Fischer. Poslednou premiérou sezóny bude jednodievková opera G. Bizetta — Doktor Mirakel, ktorou skladateľ vyhral Veľkú medzinárodnú súťaž J. Offenbacha.

Od 8.—20. X. t. r. uviedli opera a balet — v rámci BHS — Dvořákovu Rusaluku, balet Hrdinská trilógia, Pucciniho Toscu, Verdiho Rigoletta, Bizettovu Carmen, Janáčkovu Listy dôverné, Bartókovo Modrofúzov zámok, Verdiho Trubadúra, Porgy a Bess od Gershwinu, Pucciniho Madame Butterfly, Smetanovu Predanú nevestu a Gajáné od Chačaturiana.

Vedenie opery sa postaralo aj o zaujímavú skladbu hosťujúcich zahraničných sólistov (pozn. red. — hodnotenia ich výkonov prinesieme v niektorom z najbližších čísel HZ). Nielen počas BHS, ale už aj v septembri sme privítali na javisku SND domáciach a zahraničných hostí. Tak pražský L. Neshyba účinkoval v úlohe Záhora (Juro Jánošík), P. Mauréry speval titulnú postavu Verdiho Rigoletta, v rámci Dni priateľstva a kultúry NDR v ČSSR sa predstavil ako gróf Luna v Trubadúrovi lipský spevák Ralf Döring (na obr.), významným príspevkom bolo aj vystúpenie štátnej opery z Lipska s Händlovou operou Xerxes (o predstavení sme písali v 19. čísle HZ). Dňa 20. septembra vystúpil vo Verdiho Nabuccovi J. Kyzling ako Zachariáš.

Do konca kalendárneho roku uvidia návštevníci bratislavskej opery ešte M. Kazrašviliovú zo ZSSR ako Tatianu (6. XI.), Elenú Cernej — rumunskú speváčku, ktorá dňa 9. XI. bude spevať titulnú úlohu Carmen, M. Aminarašviliovú zo ZSSR vystúpi dňa 16. XI. ako Leonóra v Trubadúrovi, N. Tkačenko — bude spevať Toscu dňa 25. XI. (a ako Leonóra v Trubadúrovi dňa 27. XI.), N. Angoladze zo ZSSR sa predstaví v úlohe Don Josého dňa 2. XII., M. Mireová z Rumunska bude hosťovať v úlohe Noriny z Dona Pasquala dňa 4. XII. Poľských hostí privítame 15. XII.: H. Komowski bude spevať Don Josého v Carmen a K. Wolan — Escamilla.

M. GROŠ

Dni ruskej a sovietskej hudby

Rosa Fainová.

Ogan Durjan.

Z podnetu ÚV ZČSSP bola 17. septembra 1974 v Banskej Bystrici tlačová konferencia, na ktorej prítomných hostí informovali o pripravovaných programoch v rámci Mesiac priateľstva. Každoročnou akciou ÚV ZČSSP bývajú „Dni ruskej a sovietskej hudby“, ktorou je otvorený Mesiac československo-sovietskeho priateľstva. Spoluusporiadateľmi sú Československý rozhlas a Ministerstvo kultúry SSR. Dejiskom tejto významnej kultúrnej a politickej akcie bude (v dňoch 1.—3. novembra 1974) Banská Bystrica. Hudobné dni spoja so slávnostným zasadnutím ÚV ZČSSP. Venujú ich sovietskej symfonickej hudbe, súčasnej sovietskej piesňovej tvorbe a folklóru.

Prvý koncertný večer bude venovaný symfonickej hudbe. Predstaví sa Symfonický orchester Československého rozhlasu v Bratislave pod taktovkou dirigenta Ogan Durjana, národného umelca Arménskej SSR.

Mária Kodrianová.

Ogan Durjan patrí k špičke reprezentantov sovietskej dirigentskej školy, je stálym hosťom významných európskych koncertných pódí. Na podujatí vystúpi moskovská huslistka Rosa Fainová — jedna z najlepších žiačok Davida Oistracha, účastníčka a laureátka medzinárodných súťaží.

Druhý koncertný večer patrí súčasnej sovietskej piesňovej tvorbe. V prvej časti odznejú diela v podaní známych českých

a slovenských interpretov. Druhú časť vyplní vystúpenie kolektívu Márie Kodrianovej s voškálo-instrumentálnym súborom Moldavskej filharmónie. Mária Kodrianová absolvovala celý rad úspešných koncertov na domácich i zahraničných pódioch. Na festivale Sopoty 1971 jej udelili cenu za najlepšiu prednes spoločensko-politickej piesne.

Tretím — záverečným koncertom je vystúpenie Podduklianskeho ukrajinského ľudového súboru a súboru Rossija, aktívneho propagátora ruského ľudového umenia.

Je potešiteľné, že práve Banská Bystrica, kde boli oslavy 30. výročia SNP, sa stáva dejiskom hudobných dní a celostátnych osláv tohtoročného Mesiac priateľstva. Dni ruskej a sovietskej hudby budú iste dôstojným hudobným pamätníkom k 30. výročiu SNP a k blížiacim sa oslavám 30. výročia oslobodenia našej vlasti.

DAGMAR MICHÁLKOVÁ